15.000
ego

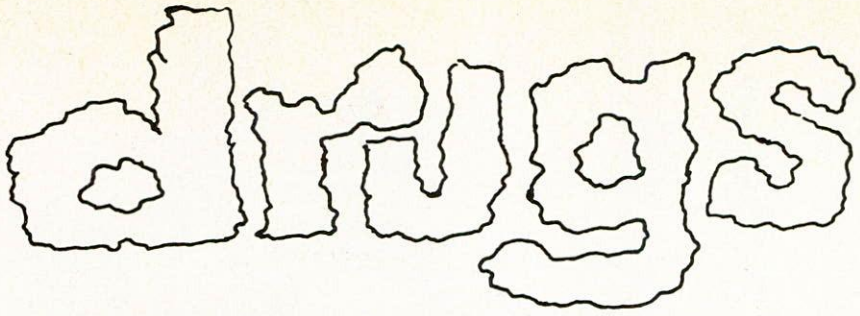

Een speciaal nummer, gewijd aan drugs!

Was daaraan behoefte? Wij geloven van wel. Er is natuurlijk zo langzamerhand in de samenleving een haast ongelofelijke hoeveelheid voorlichtingsmateriaal over dit onderwerp verschenen maar wij weten wel haast zeker dat dat maar weinig mensen in de militaire samenleving bereikt. De oorzaken daarvan laten we thans buiten beschouwing. En in de strijdkrachten zelf bestaat er zo goed als geen voorlichting op dit gebied. Wel zijn er instrukties aan kommandanten waarin een vervolgingsbeleid t.a.v. gebruikers en handelaren wordt voorgeschreven maar verder is men nog niet gekomen.

Enige tijd geleden is er de gedachte geweest om een aantal onderofficieren van de marechaussee na een bepaalde opleiding deze voorlichting te laten verrichten. Ik heb er sindsdien niet meer van gehoord. Het was ook niet zo'n erg goede gedachte ! Zonder de eerlijkheid en de toewijding van de betrokkenen ook maar een ogenblik in twijfel te brengen zouden we op die manier de voorlichting te veel in een bepaalde hoek hebben gedreven. Ongeveer op dezelfde wijze als dat men in de burger-samenleving de drug-voorlichting uitsluitend door politie-funktionarissen zou laten verrichten.

En toch is er in de strijdkrachten ook op dit gebied behoefte aan deskundige voorlichting. We hopen met dit nummer van Ego daaraan een bescheiden bijdrage te leveren.

Natuurlijk kan men zich afvragen wat de lezing van dit nummer, en de bespreking ervan in gevo-bijeenkomsten, kan uithalen. In de direkte zin des woords waarschijnlijk niets. Wie zich voorstelt dat door dit nummer gebruikers van drugs een redelijke begeleiding in dit gebruik kan worden geboden of dat hen een halt kan worden toegeroepen wordt natuurlijk gedésillusioneerd. Dat kàn niet met één nummer van ons blad en het is ook niet onze bedoeling.

Maar wat dan wel ?

De strijdkrachten vormen, ondanks allerlei relaties die er met de burger-samenleving bestaan, nog altijd een wat gesloten en wat geïsoleerd gebied. Het gevolg daarvan is dat allerlei problemen die in de burger-samenleving reeds volop worden bediskussiëerd en daar tot allerlei standpunten voeren in de strijdkrachten slechts langzaam doordringen en dan, vooral in het begin, een wat eenzijdige belichting krijgen. Dat is, als ik het goed zie, b.v. met het drugprobleem het geval. Het is dan een noodzaak om de voorlichting deskundiger, breder en veelzijdiger te maken en een poging te ondernemen om met deze voorlichting grotere kringen in de strijdkrachten te bereiken.

Willen de problemen van het druggebruik nu en straks in de strijdkrachten op een redelijke manier tot een oplossing worden gebracht dan is het nodig dat vele mensen in de strijdkrachten veelzijdige informatie wordt verschaft opdat een wat meer genuanceerd denken op dit gebied mogelijk wordt.

We zijn daarom blij dat we er in zijn geslaagd een aantal werkelijk deskundigen op dit terrein bereid te vinden een bijdrage te leveren. Daardoor komt er een verscheidenheid van informatie en meningen naar voren. Naast deze meningen van deskundigen vindt men ook de ervaringen van enige gebruikers die door C. Wijbenga zijn geïnterviewd. En verder is het blad „versierd" met strips, cartoons en gedichten die o.a. door Simon Vinkenoog zijn verzameld. Onze dank aan alle medewerkers en ook aan de redaktie van Medisch Contact die ons toestond enkele artikelen die eerder daar verschenen waren over te nemen.

En dan nu de lezer. Moge dit speciaal nummer van Ego niet het laatste zijn wat hij op dit gebied leest. Als hij tot nadenken wordt gestemd dan hebben we al heel wat bereikt.

RED.

ego

Maandblad van de humanistische geestelijke verzorging voor militairen

Nr. 11, november 1971
10de jaargang

Redacteur: H. Lips, Hoofdraadsman

Adres redactie en administratie:

Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis, Hoofdstr. 84,
Driebergen
telefoon 03438 — 2878

Vaste medewerkers:

Jan Haasbroek
Wim Jesse
Peter J. Morée
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Tom Weerheijm
Dick Zaal

Abonnementsprijs *f* 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen
Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

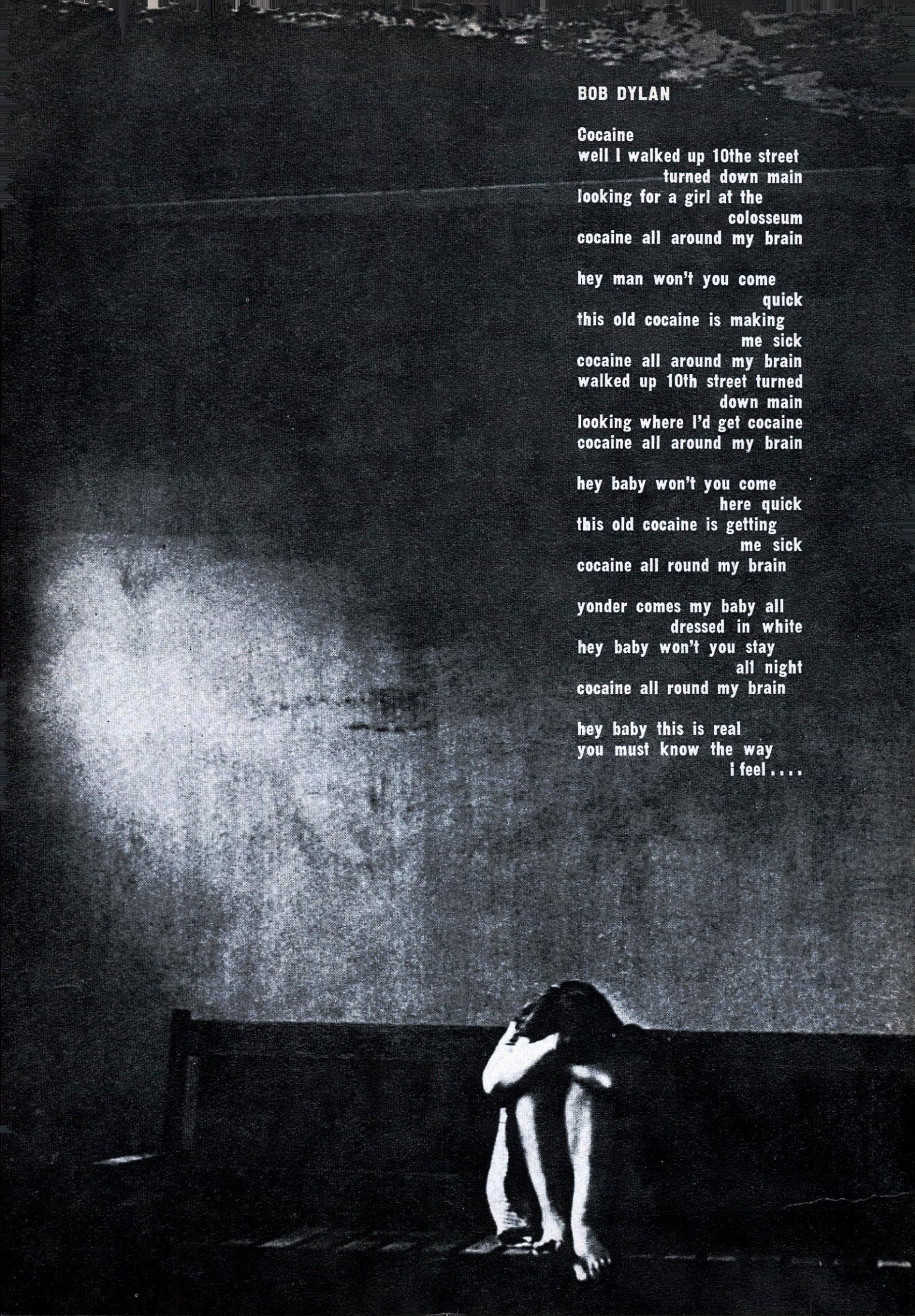

BOB DYLAN

Cocaine
well I walked up 10the street
turned down main
looking for a girl at the
colosseum
cocaine all around my brain

hey man won't you come
quick
this old cocaine is making
me sick
cocaine all around my brain
walked up 10th street turned
down main
looking where I'd get cocaine
cocaine all around my brain

hey baby won't you come
here quick
this old cocaine is getting
me sick
cocaine all round my brain

yonder comes my baby all
dressed in white
hey baby won't you stay
all night
cocaine all round my brain

hey baby this is real
you must know the way
i feel....

Het probleem van het voorlichten

In allerlei kringen en lagen van onze maatschappij bestaat er tegenwoordig veel vraag naar voorlichting. Vele mensen willen over allerlei dingen worden voorgelicht, en vele anderen willen die voorlichting wel op zich nemen. Er wordt voorgelicht aan consumenten en patiënten, aan ouders en kinderen ,aan landbouwers en stedelingen, burgers en militairen. Er wordt voorgelicht over produkten en ziekten, onderwijsvernieuwing en sex, landbouwpolitiek en woningbouwbeleid, burgerschap en drugs. Er worden voor die voorlichting allerlei methoden gebruikt: radio, televisie, kranten, tijdschriften, lezingen, forum-discussies, panel-discussies, vouwbladen, aanplakbiljetten, vlugschriften, protestvergaderingen, enzovoorts enzovoorts.
Waarom is er zoveel vraag en behoefte aan voorlichting, en waarom maken zoveel mensen er zich zo druk om?
Een snel en eenvoudig antwoord is niet op deze vraag te geven. In het algemeen gesproken kan men echter zeggen, dat als gevolg van een groot aantal snelle en ingrijpende ontwikkelingen en veranderingen in onze maatschappij de mensheid er moeite mee heeft verstandelijk en gevoelsmatig al het nieuwe te aanvaarden. Er rijzen vaak vragen van: moet dat nu allemaal maar? En hoe zit nu eigenlijk de vork in de steel? Ik zou nu eindelijk wel eens willen weten of...., en vult u zelf maar in. We leven ten slotte in een democratisch land, en we hebben het recht om te weten wat er allemaal met ons gebeurt, en waarom dat gebeurt. Kortom: daarom is er — simpel gezegd — tegenwoordig zoveel voorlichting, of wat daar voor doorgaat.

Wat is voorlichting?
Bij het proberen om deze vraag te beantwoorden kom ik nu al jarenlang in de problemen terecht. Het is me eerlijk gezegd nog niet gelukt om een definitie te maken of te vinden, die op elke voorlichtingssituatie past, en waar iedereen mee tevreden is. Dat komt waarschijnlijk, omdat zoveel mensen op zoveel verschillende manieren over zoveel verschillende onderwerpen allerlei andere mensen aan het „voorlichten" zijn, zonder duidelijk voor zichzelf en voor anderen te stellen, wat het doel daarvan is. Laat ik er hier kort over zijn, want men kan er wel een boek over vol schrijven.
In het algemeen komt het er bij de hedendaagse „voorlichting" op neer (naar mijn persoonlijke mening), dat daarin ruwweg twee grote stromingen te zien zijn. De eerste is de soort voorlichting, zoals die taalkundig wordt omschreven: voorlichten is dat je iemand vertelt hoe hij moet handelen, denken en voelen. De andere stroming is dat men objectieve, nuchtere informatie verstrekt, en dat men het aan de ontvangende partij overlaat wat hij met die informatie doet, wat hij er van vindt en over denkt.
Tussen die twee „stromingen" zijn natuurlijk allerlei overgangen denkbaar en mogelijk, en er zijn ook wel mengvormen van die stromingen. Maar om het voorlopig niet al te ingewikkeld te maken zullen we het niet eerst even bij laten.

Doel en resultaat van voorlichten
Voorlichting moet een doel hebben, anders kan men geen resultaat verwachten. Men kan zich bij voorbeeld als doel stellen, dat de inhoud van de voorlichting van hoge kwaliteit is, dus zeer juist en waarheidsgetrouw is, en dat die voorlichting zo veel mogelijk mensen bereikt, via een bepaalde weg. Zo werken bij voorbeeld de kranten, en de omroeporganisaties (radio en t.v.). Het resultaat wordt zichtbaar in het aantal abonnees en leden. Het gaat hierbij dus om de tweede stroming die ik noemde. Bij de eerste stroming wordt het al wat moeilijker om over doel en resultaten te spreken. Het lijkt er op dat het doel hierbij is, iemand bepaalde vaardigheden en zienswijzen aan te leren, kennis bij te brengen, en opvattingen aan te kweken. Het probleem echter is, dat het resultaat meestal slechts moeilijk, en zeer ten dele, meetbaar kan worden gemaakt. Vaardigheid en kennis zijn redelijk goed te meten, maar opvattingen, meningen, zienswijzen, gevoelens, geloof, bijgeloof, voor-oordelen e.d. zijn naar mijn mening slechts zeer gedeeltelijk in harde cijfers uit te drukken.
Samengevat komt het er op neer, dat veel voorlichting compleet de mist ingaat omdat vele voorlichters niet begrijpen of niet willen aanvaarden dat mensen geen machines zijn die je kunt laten doen wat je wilt, dat mensen geen schoolborden in hun hersenen hebben die je kunt schoonvegen en er iets nieuws op schrijven, dat mensen een eigen levensstijl hebben die niet op korte termijn kan worden omgebouwd, omdat meneer-de-deskundige-voorlichter dat zo nodig vindt.

Voorlichten over gezondheid en ziekte
Over dit onderwerp kan ik een boekje open doen, want dat is mijn dagelijks werk. Ik wil er heel in het kort iets over zeggen.
In het voorgaande heb ik er al op gewezen, dat het bij voorlichting niet alleen gaat om iemand iets aan te leren, maar zonodig en zo mogelijk ook om invloed uit te oefenen op zijn mening, opvatting, geloof, oordeel, enzovoorts. Kort gezegd het gaat ook om iemands gedrag en houding (attitude).
Ik zal een paar voorbeelden noemen die misschien duidelijk maken wat ik bedoel, nl. dat bij voorlichting over gezondheid en ziekte de houding en het gedrag van de mens een grote rol spelen.
Laten we de geslachtsziekten eens bekijken. Iedereen die geen al te grote sufferd is weet zo langzamerhand toch wel, dat je een geslachtsziekte kunt krijgen door geslachtsverkeer, en niet van de WC-bril of tegen de wind in plassen. Ik neem tenminste aan, dat er nog steeds „Voorlichting" over geslachtsziekten in de strijdkrachten wordt gegeven, en als dat zo is dan is er ook bij verteld, dat je zo snel mogelijk naar de dokter moet gaan als je denkt dat het mis is, want de dokter kan je er volledig van afhelpen.
Nu komt de kneep: blijkens mijn ervaringen op een polikliniek voor geslachtsziekten, niet lang geleden, zijn er in deze „moderne" tijd nog talloze mensen die te laat bij de dokter komen met een geslachtsziekte omdat zij als een struisvogel de kop in het zand steken en denken: dat zal mij toch niet overkomen. Of ze gaan niet op tijd naar de dokter omdat zij zich eigenlijk schamen, en zitten zelf met een zalfje en pilletje te knoeien. Of ze zijn bang dat er iets van uitlekt en er echtelijke ruzies van komen.
Een ander voorbeeld: hartziekten, met name het hart-infarct. Het is bekend, dat er tegenwoordig vele mannen in de bloei van hun leven plotseling aan sterven. Het is ook bekend, dat een bepaalde leefwijze een rol speelt in het ontstaan van het hartinfarct: teveel en te vet eten, te weinig lichaamsbeweging, teveel sigaretten roken, te veel spanningen.
Zo zijn er nog meer voorbeelden te noemen van ziekten, waarbij het menselijk gedrag, en zijn opvattingen en meningen en geloof en waarde-oordeel over die ziekte een enorm grote rol spelen in het ontstaan, het verloop en het herstel van die ziekte. En voor gezondheid geldt hetzelfde: deze zaken spelen een rol bij het behoud en bij de bevordering van gezondheid, en bij het voorkomen van ziekte. Daar komt nog bij, dat de meeste mensen zich niet druk maken over hun gezondheid zolang zij zich „goed" voelen.
Kortom: voorlichting is veel ingewikkelder dan menige voorlichter denkt. Als men werkelijk wil voorlichten moet men niet alleen veel weten van het onderwerp van die voorlichting, maar ook van de mensen voor wie die voorlichting bedoeld is, en van hun levensomstandigheden.

Voorlichting over drugs
Ik kom eindelijk aan het eigenlijke onderwerp van dit tijdschrift toe: drugs. Toch ga ik zeer weinig over drugs zeggen, want dat wordt al door andere schrijvers gedaan.
Voorlichting over drugs is een heet hangijzer. Voorlichting over drugs aan de militairen in onze strijdkrachten lijkt me een nog veel heter hangijzer, als men het eens zou bekijken in het licht van wat ik hierboven heb ge-

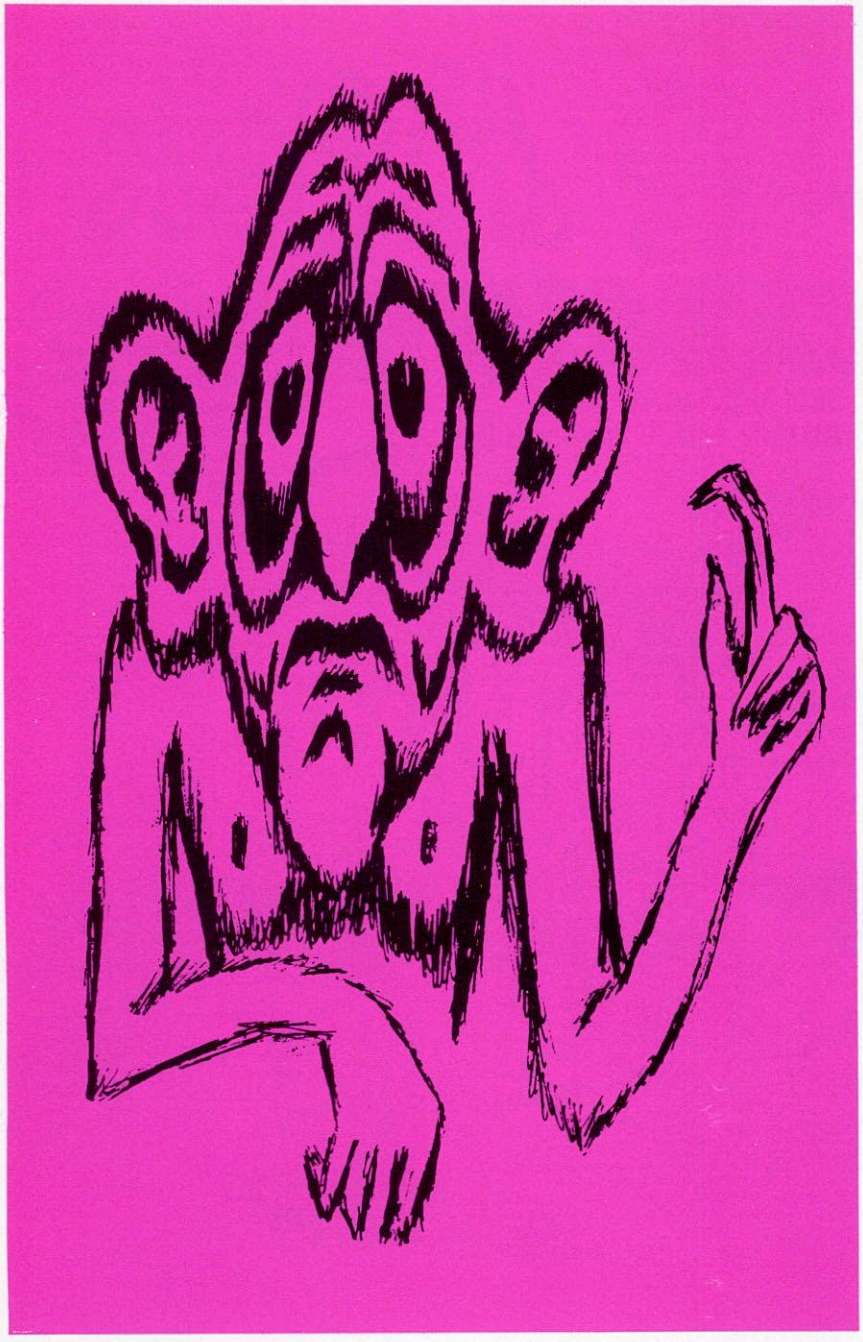

door A. P. Woudenberg, arts

schreven: waarom moet het worden aangepakt, hoe pakt men het aan, wat is het doel, wat is het resultaat? Waarom men het wil aanpakken begrijp ik wel. Het draait ongeveer om hetzelfde principe waarop men besmettelijke ziekten bestrijdt: als men vermoedens en aanwijzingen heeft dat er ergens kinderverlamming of cholera de kop opsteekt, dan gaat men snel de bedreigde mensen inenten om hen ongevoelig voor die ziekte te maken.

Als er, zoals nu in ons land en elders op de wereld, een epidemie van drugmisbruik dreigt dan wil men de bedreigde groepen met bij wijze van spreken een geestelijke injectie te lijf gaan in de vorm van een donderpreek, die waarschuwt tegen het gebruik van drugs, op straffe van. . . ., en vul maar weer in. Als men deze methode beziet in het licht van wat ik al eerder heb gezegd dan moet men regelrecht tot de conclusie komen dat het vrij kinderlijk is om te denken dat het iets zal uithalen, in de zin van: nu zal geen enkele militair, of scholier, of student, of je eigen opgroeiende zoon of dochter nooit hiermee gaan experimenteren en/of het risico lopen verslaafd te raken en wat er nog meer bijkomt.

Het staat naar mijn mening, en die van vele anderen, als een paal boven water dat dat gebruik of misbruik van drugs iets is waarover „de geleerden" nog veel te weinig weten, dat wil zeggen: zij weten vrijwel niets over de **oorzaken** en **redenen.** Tot nu toe lijkt het er op — héél voorzichtig gezegd — dat het een **verschijnsel** is van iets dat dieper zit, iets in onze maatschappij, iets in delen van die maatschappij, zoals de school, het werk, de strijdkrachten, de vrijetijdsbesteding. En dat het iets te maken heeft met bepaalde mensen in die maatschappij, die misschien bepaalde problemen hebben in bepaalde onderdelen van ons ingewikkelde bestaan. Ik weet dit niet zeker, en niemand weet zeker hoe de vork in de steel zit. Maar één ding is wèl zeker: als er een groter en dieper probleem onder dat drugprobleem zit dan wordt dat niet opgelost door een verschijnsel de kop in te drukken. Koorts kan een verschijnsel zijn van een ziekte, en dit verschijnsel kan men te lijf gaan met aspirine. Als de koorts desondanks toch blijft en toeneemt kan men de patiënt uiteindelijk verbieden koorts te hebben, omdat dat ongezond is, en hij er aan kan sterven. Als ik dan nog steeds de patiënt niet grondig heb onderzocht om te trachten er achter te komen waardoor die koorts wordt veroorzaakt ben ik een waardeloze dokter.

Natuurlijk ga ik inmiddels onderzoeken wat de oorzaak van de koorts kan zijn: ik onderzoek vele patiënten met dezelfde verschijnselen. Maar onherroepelijk kom ik tot de conclusie, dat ik ook de „gezonde" mensen zou moeten nakijken om te zien, of bij hen reeds beginnende verschijnselen zijn waardoor ik **op tijd** ben om bij hen de ziekte te voorkomen.

Conclusie.

Waar ik naartoe wil met dit verhaal over voorlichting over drugs is het volgende.

Over dit hele drugprobleem weten „we" veel te weinig als het gaat om diepere oorzaken en redenen die op het „menselijk vlak" liggen. Met „we" bedoel ik zowel de „deskundigen" als de „leken", de dokters en de patiënten, (of de aanstaande patiënten). Ik wil er geen geheim van maken dat ik dit een ernstig en levensgroot probleem vind. Er wordt van allerlei kanten en in vele toonaarden eindeloos over gepraat zonder dat men tot een werkelijk gesprek komt tussen belangstellenden en belanghebbenden, tussen geleerden en leken, tussen mensen onder elkaar, terwijl ieder weldenkend mens toch zo langzamerhand met de klompen aanvoelt dat er méér achter steekt dan men met macht en gezag en wet en wetenschap kan aanpakken.

Ik ben van mening dat het mogelijk is in dat deel van onze maatschappij, dat wij de strijdkrachten noemen, een gesprek, en vele gesprekken te voeren, waarin men systematisch tracht op te sporen wat er eigenlijk aan de hand is. Voor een werkelijk gesprek zijn twee partijen nodig, die allebei vrijuit over het onderwerp willen praten, en daartoe in de gelegenheid worden gesteld, zonder beperkingen. Als dit verwezenlijkt kan worden kan dit een stap dichter bij de oplossing betekenen, niet alleen van het „drugprobleem", maar van vele andere problemen die volgens velen een ondermijnende invloed op onze gezondheid hebben, zowel de lichamelijke als de geestelijke.

Stoned Age

VERDOVING

ER ZIT EEN VERHAAL VOL MENSELIJKHEID HIER ERGENS !

R. CRUMB
A CARTOON FOR EVERY OCCASION!

WEG HUN KOSTBARE JEUGD EN LICHAMELIJKE GEZONDHEID...
BONZAI!
AL GAUW HEBBEN ZE STEEDS GROTER HOEVEELHEDEN NODIG!
UITEINDELIJK NEEMT DE SPUIT HUN LEVEN OVER EN WORDT ALLES!
HET EENS ZO SCHRANDERE KIND IS NIETS DAN 'N PARANOIDE SPOOK! EEN SIDDERENDE SUL!
EEN IN ZICHZELF AFGESLOTEN PIJNLICHAAM VAN DOORSCHOTEN ZENUWEN!!
SOMMIGEN WORDEN WIJZER EN GOOIEN DE SMERIGE GEWOONTE VAN ZICH AF!
VERDWIJN!
ANDEREN GAAN JAREN DOOR MET HUN VUILIGHEID EN MUMMELEN HUN ZINNELOZE VERHALEN TEGEN WIE MAAR HOREN WIL!
MOMPEL
AMUSEER JE DUS EN WORDT HIGH, MAAR ONTHOUDT:
AMFETAMINE IS MOORD
EN DE VOLGENDE KEER DAT EEN AMF-JUNKIE JE EEN SPUITJE AANBIEDT, GLIMLACH JE EN ZEGT:
NEE, DANK JE VOOR MIJ NIET!
ZEG 'M DAT MR. NATURAL 'T ZELF ZEGT!!
U.F.S.

Marihuana en hashish gebruik in het leger

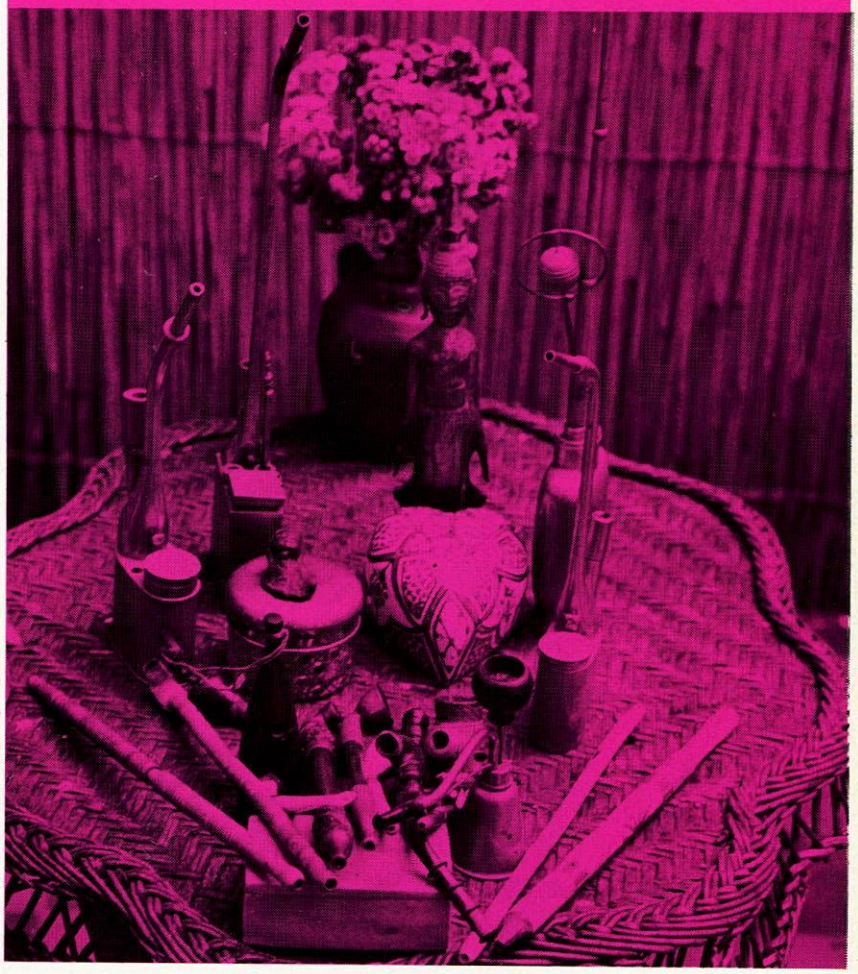

Het marihuanagebruik in het leger kreeg de publieke aandacht toen werd beweerd dat de massamoord in My Lai door Amerikaanse militairen werd gepleegd die onder invloed van marihuanagebruik waren. Het laatste jaar zijn veel artikelen verschenen over marihuanagebruik bij de GI's in Vietnam Volgens sommige berichten zou 90 pct van hen regelmatig marihuana gebruiken. In het voorjaar van 1970 bleek bij een onderzoek bij een korps luchtmacht in Vietnam dat 68 pct. weleens marihuana had gebruikt en dat 31 pct. meerdere malen dat had gerookt. Kunnen wij in Nederland ook verwachten dat een dergelijk groot percentage van de militairen regelmatig marihuana of hashish zal gebruiken? En wat zullen de gevolgen zijn wanneer een groot aantal militairen in het Nederlandse leger regelmatig produkten zullen gebruiken die afkomstig zijn uit de Indische hennepplant?

Marihuana en hashish.
De Indische hennepplant (Cannabis sativa) bestaat uit een mannelijke en een vrouwelijke plant. De vrouwelijke plant bevat aan de toppen een harsachtige substantie die in blokjes of plakken kan worden samengeperst tot hashish. Marihuana wordt gemaakt uit de gedroogde bladeren van de hennepplant. In het algemeen kan men zeggen dat hashish veel meer actieve bestanddelen bevat dan marihuana.
In de Verenigde Staten van Noord-Amerika rookt men voornamelijk marihuana. De hashish die in Nederland verkocht wordt is van zeer wisselende kwaliteit. Zoals de situatie nu in Nederland is kan men op dezelfde avond een stuk hashish kopen met nauwelijks actieve bestanddelen of een stuk dat wel 100x zoveel actieve bestanddelen bevat. De actieve stoffen in de hashish en marihuana kort men af met de letters THC. Tegenwoordig bestaat er een synthetische THC doch tot op heden is voor zover mij bekend nog geen echte THC op de zwarte markt verkocht. De synthetische THC wordt voornamelijk gebruikt bij laboratoriumexperimenten.

Het voorkomen van hennepgebruik als genotmiddel.
Het behoeft geen betoog dat gebruik van de Indische hennep in het leger niet los gezien kan worden van het gebruik van dit middel bij de gehele bevolking. Het aantal Amerikanen in de Verenigde Staten van Noord-Amerika dat wel eens cannabis heeft gebruikt schat men op 12.000.000. Hiervan rekent men 65 pct. tot de experimenteerders, 25 pct. tot de geïntegreerde gebruikers (social users) en 10 pct. tot de chronische gebruikers.
De globale schatting van het aantal hennepgebruikers in Nederland is 120.000. Hieronder vallen zowel de experimenteerders, geïntegreerde of de chronische gebruikers, met waarschijnlijk een gelijke verdeling zoals deze is gevonden in de USA. In een representatief onderzoek van de volwassen bevolking in San Francisco vond men in 1968 dat 13 pct. eens of meerdere malen marihuana gebruikt had. De helft van de mannen en 1/3 van de vrouwen tussen 18-24 jaar had wel eens geëxperimenteerd met marihuana. In Nederland vond Buikhuisen e.a. bij een steekproef onder de Nederlandse scholieren dat er een percentage van druggebruikers bestond van 11,15 pct. Daarvan gebruikte 64,84 pct. hashish en 23,47 pct. zowel hashish als hard drugs.

Effecten van hennepgebruik.
De wijze waarop marihuana of hashish in het lichaam wordt opgenomen is ook mede bepalend voor het uiteindelijke effect. Wanneer hashish wordt geslikt is de kans op ongewenste reacties veel groter dan wanneer dit vermengd met tabak gerookt wordt.
De effecten van het hennepgebruik kan men onderverdelen in een

● subjectief effect:
verandering van de stemming, behalve dat een gevoel van tevredenheid, opgewektheid optreedt kan een gevoel van somberheid of angst ook ontstaan na gebruik van hashish. We zagen in 1970 op de Eerste Hulp van het Wilhelmina Gasthuis 24 acute toestandsbeelden na hashishgebruik. In 16 gevallen waren het angstaanvallen, paniekreacties. In het algemeen kan men zeggen dat het hashishgebruik verandering geeft in de waarneming en de gevoeligheid voor zintuigprikkels, een verandering in het lichaamsbeleven en de oriëntatie in tijd en ruimte. Onder invloed van de hashish krijgt men het gevoel dat het denken sneller gaat, dat men allerlei samenhangen beter ziet.

Vaak treedt ook een gevoel van hilariteit op. Later treedt een gevoel van innerlijke rust op en een slaperigheid die gepaard gaat met een sterke passiviteit. Daarnaast zijn er nog vele andere gevoelens t.w. duizeligheid, lichtheid in het hoofd, misselijkheid, hongergevoel en prikkelingen in de armen.

● Lichamelijke effecten:
De meest constante verandering na hashishgebruik is een versnelling van de polsfrequentie. Verder kan men na hashishgebruik meestal een lichte roodheid van de ogen aantonen en een overgevoeligheid voor licht. De verwijding van de pupillen en een daling van de bloedsuikerspiegel werd bij latere onderzoekingen bevestigd. Een langdurig en frequent hashishgebruik kan aandoeningen van de luchtwegen geven. Dit is te vergelijken met een rokershoest. Verder ziet men nogal eens dat ontstekingen van het oogvlies optreden na een langdurig en frequent cannabisgebruik.
Het Engelse cannabisrapport uit 1968 concludeerde dat langdurig gebruik van cannabis in bescheiden hoeveelheden niet behoeft te leiden tot schadelijke gevolgen. Het Canadese interimrapport meende dat nog onvoldoende informatie was over het langdurig cannabisgebruik in de Westerse landen. In de Oosterse landen waar men dus veel langer cannabisgebruik kent ziet men wel nogal eens aandoeningen van de luchtwegen optreden.

● Psychische effecten, direct na inname:
Men kan zeggen dat cannabis in een neutrale experimentele setting psychische veranderingen teweeg brengt, die gekenmerkt worden door een gevoel van blijheid en minimale stoornissen in het intellectueel functioneren. In de meeste gevallen zijn deze veranderingen moeilijk te meten. De veranderingen die men kon meten waren stoornissen in de short-time memory, m.a.w. stoornissen in het inprenten. Het grootste gevaar van cannabis zijn de psychiatrische complicaties die kunnen optreden na cannabisgebruik. The Indian Henp Commission (1894) concludeerde dat in 7 tot 13 pct. van de psychiatrische opnames cannabis als factor meespeelde. Chopra vond in de groep van 1200 regelmatige cannabisgebruikers in India bij 20 pct. van de Chanja-gebruikers en bij ½ pct. van Charac-rokers psychotische beelden. D.w.z. beelden met wanen en hallucinaties, m.a.w. verregaande realiteitsvervalsingen die niet corrigeerbaar waren. Vooral in het Oostelijk halfrond werd gewezen op het mogelijk verband tussen het voorkomen van psychose en zwaar cannabisgebruik. In 1969 beschreven Talbott e.a. 14 psychotische reacties na cannabisgebruik bij militairen in Vietnam. Dit waren geen chronische hennepgebruikers maar experimenteerders.
Becker meende dat dergelijke psychotische reacties na cannabisgebruik vooral zouden ontstaan wanneer er geen cannabiscultuur aanwezig was. De gebruiker en de omgeving reageren in die situatie meestal met angst op dit cannabisgebruik. Volgens Becker zag je dan de paniekreacties vooral bij mensen optreden die voor het eerst cannabis gebruikten en die niet goed begeleid werden door ervaren gebruikers.

● Karakterverandering bij chronisch cannabisgebruik.
Vooral in de Oosterse landen zag men bij chronische cannabisgebruikers een complex van verschijnselen optreden, m.a.w. een syndroom dat als volgt wordt gekenmerkt:
verminderde activiteit, preoccupatie met druggebruik, verlies van werklust (werkschuwheid), verminderde competitie, het ontwijken van uitdagingen in het dagelijks leven.
Volgens sommige onderzoekers zou dit syndroom een gevolg zijn van minimale hersenbeschadigingen die met gewone onderzoekingen niet zijn te vinden. De psycholoog McGlothlin had een andere verklaring voor dit syndroom. Hij meende dat personen die al neigen tot passiviteit, waarbij fantasie overweegt boven rationaliteit zich meer aangetrokken zullen voelen tot het gebruik van Indische hennep. Volgens hem heeft cannabis een „mind-loosening" effect. Sommige mensen vinden het prettig er even uit te zijn wat betreft tijdsbeleven, plaats en ruimte en zich anders te voelen als persoon. Vooral mensen die zich aangetrokken voelen tot een meer open gestructureerd leven, die bovendien meer gericht zijn op intuïtie dan op rationaliteit zullen zich meer aangetrokken voelen tot het gebruik van cannabis vanwege de „mind-loosening" effect. M.a.w. deze mensen zullen eerder onder invloed zijn van cannabis, zullen het eerder als prettig ervaren, dan mensen die een zeer gestructureerd leven leiden, conservatieve instellingen hebben met een rationale aanpak van de dingen. Tot op heden wordt cannabis op het Westelijk halfrond nog sterk geassocieerd met onstabiele wijze van leven, met nonconformisme.
In India vond Carstairs bij een onderzoek dat de Raiputs die een duidelijk hiërarchische structuur en een meer vechtlustige instelling hadden alcohol als genotmiddel gebruikten en dat de Brahmanen die meer hielden van contemplatie en reflexie, bhang (d.i. cannabisextract) als genotmiddel hadden en het gebruik van alcohol als onrein beschouwden.

The stepping-stone theory.
Hieronder verstaat men gebruik van cannabis dat zou leiden tot gebruik van schadelijke middelen dus b.v. opium of andere hard drugs.
Het is opvallend dat deze discussie alleen plaats vond in de Westerse landen, aanvankelijk in Noord-Amerika en later ook in de Europese landen. Het overstappen van het ene middel naar het andere middel was in de Oosterse landen nooit een punt, omdat het daar blijkbaar niet plaats vond of nooit was opgevallen. In 1944 concludeerde het Mayor's Committee on Marihuana dat marihuana niet leidde tot gebruik van andere middelen zoals heroïne of cocaïne. De psycholoog Cohen vond bij een onderzoek in Nederland dat bijna alle druggebruikers ook cannabis gebruikten. De reden dat meestal met hashish werd begonnen berust op het feit dat cannabis gemakkelijk is te verkrijgen en wanneer iemand een middel wil gebruiken dat cultureel niet geaccepteerd is zal de kans het grootst zijn dat men dan voor het eerst in aanraking komt met cannabis. Een andere belangrijke factor waarom de kans bestaat dat men met cannabis begint het grootst is ligt in het feit dat druggebruikers iemand die nog nooit illegale stoffen heeft gebruikt hem het eerst cannabis zullen aanbieden, omdat volgens ervaring cannabis het meest ongevaarlijke middel is.

Het verband tussen cannabis en criminaliteit.
Na cannabisgebruik kunnen paniekreacties optreden of psychotische reacties met ziekelijke achterdocht waarbij dan irrationele gewelddaden gepleegd kunnen worden. Chopra vond daarentegen dat cannabis eerder zou leiden tot passiviteit dan tot gewelddadigheden. De Engelse Cannabiscommissie (1968) concludeerde dat het gebruik van cannabis niet de directe oorzaak kan zijn van belangrijke criminele daden. De Canadese Commissie (1970) komt tot ongeveer dezelfde conclusie. Wanneer het cannabisgebruik vergeleken wordt met alcoholgebruik dan komt de alcohol er veel slechter af, wat agressieve gewelddaden betreft.

Slot.
Gebruik van Indische hennep wordt door velen als zeer gevaarlijk en door anderen als ongevaarlijk gezien. Het is moeilijk om buiten die twee uiterste polen te blijven. Ik hoop dat u mede door dit artikel een wat genuanceerder oordeel hierover heeft gekregen. Tot op heden zijn er mijns inziens wat betreft het gebruik van cannabis onvoldoende wetenschappelijke argumenten om beslissingen te nemen met verstrekkende maatschappelijke consequenties, zowel voor het individu als voor de samenleving.

LITERATUUR
Talbott John A., and Teague James W., Marihuana Psychosis, JAMA, oct. 13, 1969 vol. 210, no. 2.
Colbach, Edward, Marijuana Use by GI's in Viet Nam, Amer. J. Psychiat. 128 : 2, August 1971.
Freedman, H., and Rockmore, M. Marijuana: a factor in personality evaluation and army maladjustment. J. of Clinical Psychopathology 8 (1) : 765-782, 1946 and 8 (2) : 221-236, 1946.

Interviews met gebruikers

Bijgaande interviews met gebruikers van soft drugs zijn eerder gepubliceerd in de bundel „Soft Drugs", samengesteld door de Amsterdamse journalist Cor Wijbenga en uitgegeven door Van Gennep te Amsterdam. De interviews dateren uit 1969, maar zijn nu nog even actueel, wat ook wel mag blijken uit het feit, dat van Soft Drugs inmiddels al de vierde druk op de markt verschenen is. De namen van de eerste en de laatste van de drie gebruikers zijn verzonnen. Een zinnige reden daarvoor is niet te geven, behalve dat de gebruikers als zodanig niet te boek wilden staan.

De eerste, Marcel, is redacteur van een weekblad. Hij rookt, omdat hij het gigantisch vindt en hij er erg veel van leert. Voordat je begint te roken, vindt hij, moet je er voor zorgen dat je de wijsheid die je aldus verkrijgt aankunt. Marcel mystificeert het gebruik van soft drugs nogal, evenals trouwens de bestrijders dat doen.

De tweede figuur in het verhaal is Tom. Hij is taxichauffeur. Het roken heeft hem rustiger gemaakt. Ook in zijn werk pakt hij graag een stickie. In het interview zegt hij: „Als ik oponthoud heb vind ik het zo beroerd, dat de mensen steeds ongerust naar de meter kijken, maar als ik high ben, interesseert me dat geen moer."

Nico, de derde, is zo'n beetje wat doorgaat voor de stereotype gebruiker. Hij zat negen maanden in de gevangenis wegens handel in en gebruik van marihuana. De intrige achter de arrestatie van Nico staat ook in het verhaal vermeld. Erg onder de indruk is hij er niet van gekomen. „Als preventie," zegt hij, „heeft een veroordeling geen enkel nut. Een arrestatie beschouw je als een soort werk- en milieurisico, zoals je er in de stad ook rekening mee moet houden, dat je door een auto kan worden overreden."

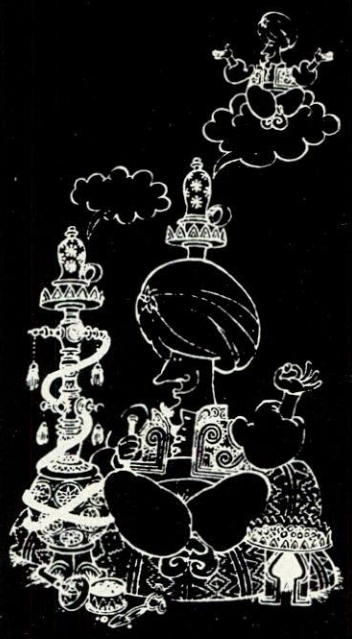

is van de Arabier
een ver en Oosters volk
als je van hun kruiden rookt
beland je op een wolk

Marcel (36), redacteur van een weekblad, getrouwd, studeerde theologie, omdat hij gefascineerd is door het Oude en Nieuwe Testament, maar stapte vlak voor zijn kandidaats over naar de journalistiek, omdat hij een ander niet een geloof wilde opdringen. Met een regelmaat van eenmaal in de drie of vier weken rookt Marcel marihuana of hashish. Hij koopt het („Tien gulden voor twee luciferdoosjes vol") en verbouwt het op zijn balkon. Vroeger kreeg je de stuff meestal gratis", zegt hij. „Je had wat en gaf wat door. Om de een of andere reden ben ik er altijd van uitgegaan, dat ik het voor niets moest hebben. Ik vind het een artikel waar geen geld voor mag worden gevraagd. Volgend jaar zal ik wat bij mijn moeder in de tuin planten". Andere genotmiddelen van Marcel: 1 pakje sigaretten, 4 à 5 borrels plus 2 à 3 pils per dag. Daarnaast consumeert hij 1 fles wijn in de week.

— *Je rookt weinig*

M.: Het is al een hele geruststellende gedachte dat ik het in huis heb. Soms kijk ik er maanden niet naar om. Ik kan er niet bij werken. Bovendien heb ik te veel mensen gezien die grote hoeveelheden rookten en sociaal afzakten. Als je het veel doet word je ongeschikt om in deze maatschappij op een normale manier te functioneren. Je gaat vegeteren. Ik geloof dat te veel roken schadelijk is. (— Wat is te veel? Ik weet niet waar het te veel begint) De mensen worden incommunicabel. Ik ken zeker drie of vier mensen die vroeger verstandig uit hun woorden konden komen, maar nu alles afdoen met „je-weet-wel". Je kent het jargon. Simon Vinkenoog vind ik ook zo'n figuur. Hij dringt niet meer tot de mensen door, al heeft hij dan schijnbaar veel contacten. Hij blijft aan de oppervlakte. Ik wil ook niet, zoals Simon, zoveel uitdragen. Hij heeft door het roken een wijsheid verkregen die hem boven zijn hoofd is gegroeid. Simon is topzwaar geworden. Ik vind dat je eerst moet zorgen, dat je die wijsheid aankan.

— *Waren die drie mensen, als ze niet hadden gerookt, ook niet afgezakt?*

M.: Best mogelijk dat ze anders ook wel gek waren geworden. Ik weet het niet. Misschien zit het 'm in de cannabis sativa. Ze praten met je of iedereen high is. Ze nemen die houding tegenover iedereen aan en er komt weinig verstandigs meer uit hun vingers. Ik geloof niet dat je daarvoor in hoeft te zijn. Het kan iedereen overkomen, die begint te roken.

— *Rook je alleen of met iemand samen?*

M.: Het roken van marihuana kun je niet tot iets mechanisch maken. Je moet het isoleren tot iets „heiligs" Het roken is een ritueel. Een ritueel doe je niet alleen. Ik doe het meestal met meerdere vrienden. Weinig met mijn vrouw. Die vindt, dat er zo weinig gebeurt. Ze is altijd al high. Dat hebben vrouwen meer dan mannen.

— *Waarom rook je?*

M.: Omdat het gewoon gigantisch is. En omdat ik er erg veel van leer. Het is zo'n unieke ervaring. Alles duurt uren. Je ziet scherper, de kleuren, de muziek, alles dringt dieper tot je door. Als ik rook heb ik het gevoel, dat alle mythen waar zijn, dat de grote verhalen uit de wereldliteratuur, waarin goden voorkomen, ontzettend belangrijk en waar zijn.

— *Wat zijn je ervaringen in de communicatie met anderen?*

M.: Je begrijpt elkaar sneller met minder woorden. Best mogelijk dat dat zelfsuggestie is, maar het is wel verdomd fijn. Het is dan een suggestie zonder enige krampachtigheid.

— *Heeft het roken invloed op de sex?*

M.: Roken werkt wel degelijk stimulerend op het seksueel verkeer. Je aandacht wordt groter, je voelt beter, je

ziet beter, je ruikt beter, nou, wat wil je nog meer? En, als ik rook, ben ik aardiger voor mijn vrouw.

— *Wat ervaar je nog meer als je rookt?*

M.: Er breekt bij mij iets door van een groot inzicht in alle dingen. Ik word er vrolijk en tevreden van, maar als het over is twijfel ik of ik dat inzicht aan anderen moet opdringen. Er zijn teveel mensen op de wereld geweest die zeiden dat ze het wisten. Voor mij is het een grote vrijheid, meer vrijheid dan wijsheid. Ik ben als ik rook blij dat ik leef in 1969 in Amsterdam, blij met de bloemetjes op mijn balkon. Mijn ogen komen helemaal tot rust. En ik heb de neiging totaal niet meer te drinken. Ik geloof zeker, dat het roken de maatschappij drastisch zou kunnen veranderen.

— *Als je minister Polak een stickie geeft wordt hij aardiger?*

M.: Dat geloof ik zeker. Hij zou meer begrijpen. Het establishment bestaat bij de gratie van het dom laten van de gewone mensen. Maar de gevestigde orde is ook bang voor haar eigen vrijheid, voor het feit dat zij misschien meer van zichzelf zouden gaan begrijpen. Daarom is het roken een gevaar voor het establishment, dat ze te vuur en te zwaard zullen bestrijden. (Marcel over de Damslapers en de hippies: Die nemen een voorschot op de toekomst, die voor de hele wereld zou moeten gelden. Ik geloof wel dat die mensen de zaak door hebben. Ik begrijp ze ook ontzettend goed, als ze zeggen „weet-je-wel", maar ik kan er niet mee werken. Ze moeten ook eens iets anders zeggen).

— *Wat heb je tot nu toe van het roken geleerd?*

M.: Ik kan geen antwoord geven van A tot en met Z. Ik kan je alleen een paar verhalen vertellen. Sommige mensen drinken veel alcohol om een teveel aan bewustzijn te dempen en krijgen zo een aantal hanteerbare gedachten. Hennep heeft precies het tegenovergestelde effect. Het intensiveert, in die zin, dat ik van hele reeksen gebeurtenissen in de geschiedenis de samenhang zie, zie dat het allemaal waar is, goed is geweest, het allemaal zin heeft. God, het is zo moeilijk uit te leggen. Je krijgt een gevoel van: Inderdaad, ja, precies, zo zit het, een soort opluchtend gevoel, maar als je op zo'n moment probeert die dingen op te schrijven krijg je het niet op papier. Je krijgt hanteerbare gedachten, net als bij alcohol, maar dan net andersom, gewoon een verschil van onder en boven water.

— *Wil je dat verschil tussen een teveel aan bewustzijn en een verruimd bewustzijn nog eens toelichten?*

M.: Een teveel aan bewustzijn verkleint de aandacht die je aan de dingen afzonderlijk kunt geven. Teveel dingen komen tegelijkertijd op je af. Drinken werkt dan tijdelijk bewustzijnsvernauwend, waardoor je relatief meer aandacht kunt geven aan minder dingen. De rest stoot je af. Bewustzijnsverruiming maakt van je hoofd een heelal. En voor de dingen die daar dan binnen komen drijven breng je een warme belangstelling op. Je beschouwt ze aandachtig, geïnteresseerd, liefderijk. Je hebt tijd en ruimte voor ze.

— *Jouw aldus verkregen hanteerbare gedachten, waar hebben die mee te maken?*

M.: Met dingen, waar ik al jaren lang over nadenk. Ik heb het gevoel dat ik op het goede spoor zit. Ik heb het gevoel dat ik ontzettend veel weet en begrijp. Maar meteen heb ik het gevoel, dat ik het niet hoef te vertellen. Het komt nog wel eens ergens in tot uiting.

— *Vertel eens iets over dat goede spoor?*

M.: De meeste mensen denken dat ze op weg zijn naar iets, naar een doel: een carrière, de hemel, of iets dergelijks. Allang voordat ik rookte zag ik dat dat niet waar is. De mensen gaan niet ergens naar toe. Ze komen ergens vandaan. En ze komen toevallig ergens. Die ontdekking heeft mijn wereldbeeld totaal veranderd. Ik ben opgehouden ergens naar toe te streven. Ik ben nog wel bereid ergens hard voor te werken, zoals om meer open te worden, minder krampachtig te zijn, maar ik ben niet meer bereid hard te werken om het dubbele te verdienen.

— *Wat is het aandeel van het roken geweest in deze ontwikkeling?*

M.: Een bevestiging. Er werd mij veel duidelijk. In die zin, dat ik over dingen niet krampachtig hoef na te denken, omdat die dingen gewoon zo zijn.

— *Levert de vertaling van die wijsheid in de praktijk geen moeilijkheden op?*

M.: Nee, zowel binnen als buiten mijn werk heb ik een volkomen vrijheid. Het drop-out zijn is voor mij geen alternatief, wat het voor de meeste andere rokers helaas wel moet zijn. Dit wat de praktijk betreft.

— *Zou je het vrij willen geven?*

M.: Onmiddellijk. Dat zou een zeer vrolijke dag zijn. Wel zou er goede voorlichting over het roken moeten komen. Van de gevolgen van het vrij geven heb ik totaal geen voorstelling. Daarvoor is de afstand tussen de niet-roker en de roker te groot. Het zal allemaal wel veel gezelliger worden, weet je wel.

Tom (41), sinds drie jaar taxichauffeur, voorheen chef van een technische dienst („een baan met veel kopzorgen"), woont samen met vriend, die wel eens vreemd gaat: Het roken heeft alleen mijn gevoelens van afgunst en jaloezie niet kunnen afzwakken. Vijf jaar geleden begon hij met het roken van marihuana en hashish. Het heeft een paar keer geduurd voordat hij de kick herkende. „Het begon met de lachkick. Ik lachte om de meest onbenullige rotdingen. En daarna kreeg ik de vreetkick. Nou ja, alle verschijnselen die de beginneling kenmerken. Nu rook ik vrijwel elke dag. Meestal met z'n tweeën. Als ik vrij ben, rook ik 's morgens. Ik heb de ervaring dat het dan beter werkt".

— *Ben je wel eens stoned de taxi ingegaan?*

T.: Nooit echt stoned, maar wel „net lekker". Dan gaat het erg goed, rij ik nog soepeler dan gewoonlijk. Je jaagt niet meer zo erg. Je vindt het wel best. Als ik oponthoud heb vind ik het zo beroerd, dat de mensen steeds onrust naar de meter kijken, maar als ik high ben, interesseert me dat geen moer.

— *Heeft het roken grote invloed op je gehad?*
T.: In zoverre dat ik het allemaal makkelijker ben gaan zien. Ik was niet opgewassen tegen mijn functie als chef van de technische dienst. In totaal heb ik bij dat bedrijf vijf jaar gewerkt, waarvan dan twee jaar als chef. Door het roken zag ik in, dat het streven naar geld en een positie niets uitmaakt. Ik nam ontslag en vroeg me minder snel af: wat moet ik doen? Toen ben ik taxichauffeur geworden en ik ben nu veel gelukkiger. Als ik niet had gerookt, had ik die baan waarschijnlijk heel lang volgehouden, net zolang tot ik overspannen was geworden. Vergeet niet, als taxichauffeur moet ik ook hard werken, want anders verdien je niet, dus je kunt beslist niet zeggen, dat het roken er toe leidt, dat je op je nest blijft liggen.
— *En wat is de invloed van het roken nu?*
T.: Ik kan de dingen beter aan. Mijn remmen zijn een beetje weggevallen. Ik draaf veel minder snel door dan vroeger. Ik geloof het allemaal wel. Als er uiteindelijk iets moet gebeuren, gebeurt het ook, dat niet, hoor. Ik ontrek me niet aan mijn verantwoordelijkheden, maar het is, ja, ik zie het allemaal wat gemakkelijker.
— *Heb je een bepaald ritueel?*
T.: Nee, dat kan je niet zeggen, maar ik rook wel bij bepaalde gelegenheden, zoals wanneer ik naar Zandvoort ga. Voordat ik vertrek rook ik 's morgens een heel dun stickje. Daar ga je dan uren op. En als ik in een vliegtuig zit. Dat is grandioos. Zo'n reis duurt dan uren, alles duurt veel langer, elk moment. Als ik naar muziek luister, rook ik meestal ook. De muziek wordt veel mooier, heel anders, hè. En dat herken je later wel terug, ook als je niet high bent. Wat dat betreft is het een blijvende werking. En voordat ik naar bed ga neem ik een paar trekjes. Ik tuttel dan niet zo de hele tijd met kopjes rond en slaap veel meer ontspannen. Voor mij is roken ontspannend. Ik moet geen roes. Ik doe er iets mee.
— *Kom je wel eens in Fantasio of Paradiso?*
T.: Daar voel ik me niet zo gemakkelijk thuis. Ik voel me daar te geremd. Dat ben ik altijd al geweest. Het roken helpt me niet over de drempel heen. Bovendien wil ik vroeg naar bed, omdat ik niet duf achter het stuur wil zitten. Dat is me te riskant.
— *Heb je er spijt van, dat je zo laat bent begonnen met roken?*
T.: Ja beslist. Als ik zie wat jonge mensen er uit halen, die minder geremd zijn en hun fantasie lekker kunnen laten lopen, dan ben ik af en toe wel eens jaloers. Maar het komt ook doordat ik behoor tot een generatie die een periode heeft gemist. Wij zijn opgegroeid in een tijd kort na de oorlog. Nou, daar was geen pest aan, hoor. Tegenwoordig hebben ze het allemaal veel beter, hè, het komt allemaal veel lekkerder op hun toe.
— *Weten je collega's dat je rookt?*
T.: Een enkele. Ze reageren er niet op, Een heeft er ook eens een keer gerookt, maar die is nogal nuchter uitgevallen. Dat heeft niets uitgehaald. Hij drinkt vrij veel. Ik drink zelf vrijwel niets.
— *Je bood hem iets te roken aan?*
T.: Nou, helemaal niet opgedrongen, hoor. Dat ging meer op een manier van: hij had al een borreltje op en wij hadden al iets gerookt en toen kwam er nog een stick in de rondte en nou toen nam hij ook een trekje mee. Ik zal nooit een ander bewegen te roken. Ik kan ook heel goed alleen roken. Ik ben toch al helemaal een solo-figuur. Behalve die ene keer, dat er een soort kunstschilder bij mij op bezoek was, die ook heel goed kon pianospelen. Dat was typisch een figuur, waarvan ik dacht dat 'ie iets met het roken zou kunnen doen, hè, maar hij was er erg op tegen. Toen hebben we wat kief door z'n soep gedaan. Hij dacht dat hij licht werd van de wijn en heeft een erg leuke avond gehad, maar de werkelijke oorzaak is hij nooit te weten gekomen. Nou, en verder heb ik de hond wel eens een keer een beetje rook in zijn gezicht geblazen, maar eh, of 'ie d'r iets van gevoeld heeft, weet ik niet, hoor.
— *Gebruik je wel eens andere middelen?*
T.: Ik heb vijf keer LSD gebruikt in een tijdsverloop van vier jaar. Maar ik heb er nooit van gehallucineerd. Ik werd er misselijk van en viel er van in slaap. Het is moeilijk in die geest iets te krijgen dat betrouwbaar is. Meestal is het troep. Op Ibiza heb ik een meisje meegemaakt, die in een trip was gebleven. Die had door die rommel een hersenbeschadiging of zo. Ze liep daar al maanden rond, in vodden, werkelijk, hoor. Ze kroop overal naar binnen waar ze een raam open zag staan en ging ergens liggen slapen. Er was geen verstandig woord uit te krijgen. Volkomen van de pot gerukt. Hoe het afgelopen is weet ik niet. Aan het eind van het seizoen zal ze wel door de politie zijn opgepakt en terug naar huis zijn gestuurd.
— *Je hebt nooit gespoten?*
T.: Nee, dat vind ik geen goede zaak. Ik ben bang voor hard drugs, kun je wel zeggen. Ik heb eens een keer een stel in huis gehad, waarvan hij een junkie was. Eerst wist ik het niet, maar later kwam ik het aan de weet. Toen ik in Ibiza een jongen zag die ook een junkie was herkende ik de symptomen. Het is bloedgevaarlijk en ze hebben ook nog eens de behoefte om een ander om te turnen. Als ik het weet komen ze hier ook niet binnen.
— *Als je niets te roken hebt, mis je het dan?*
T.: Het enige bezwaar wat ik er van ondervind is dat als ik 's avonds thuis kom van een dienst die erg druk of vervelend is geweest, ik, als ik niets te roken heb, enige moeite heb ik om in slaap te vallen.
— *Ben je bang voor ontdekking door de politie?*
T.: Daar denk ik niet zo veel over na. Wat dat betreft neem ik de dingen meestal zoals ze zijn. Sommige mensen worden erg bang, bijna paranoïde door de gedachte aan de politie. Ik neem wel altijd voorzorgsmaatregelen. Als ik iets in huis heb, leg ik het altijd op een bepaalde plaats, zodat ik het onmiddellijk kan weggooien zonder dat er iets van kan worden teruggevonden. Maar ik ga nooit zover, dat ik de deuren dichtspijker. Sommige mensen zijn erg schrikachtig. Ik heb jongens meegemaakt, die, wanneer ze iets op zak hadden, langs de gracht gingen lopen, zodat ze het onmiddellijk zouden kunnen weggooien als er een politiewagentje naast hun mocht stoppen. Dat vind ik gewoon overdreven. Ik ben ook van mening, dat als je over dergelijke dingen gaat prakkiseren, je het gevaar naar je toetrekt.
—*Verkoop je wel eens iets?*
T.: We proberen wel eens iets groters te kopen, omdat dat de prijs drukt. Dan verdelen we het onder een kring van een stuk of wat mensen. Maar ik wil niet als dealer bekend staan, want dat ben ik niet. Ik verkoop het alleen aan vrienden van ons en ik verdien er niets aan.
— *Geloof je dat het roken een gevaar is voor de Westerse cultuur?*
T.: Zoals die nu bestaat wel. Ik geloof zeker dat deze structuur vast zou lopen, maar ik denk ook dat er iets voor in de plaats zou komen, dat in ieder geval meer leefbaar is. De pest is, dat ik niet zo dicht bij de jongeren sta, dat ik precies weet wat ze willen, maar ik sta wel dicht genoeg bij ze om in te zien dat het best zonder dit zaakje kan dat nu de teugels in handen heeft. Ik geloof niet dat het establishment gemakkelijk omver is te werpen, ook niet als het roken zou worden vrij gegeven, dus, wat dat betreft, hoeven ze er niet zo'n gevaar in te zien. Want, de echte carrièremakers gaan wel door. Die halen niet uit het roken wat er in zit. En dat is het merendeel van de bevolking, dezelfde mensen die ook zo gek zijn op Gert, Hermien en Willem Duys. Als zulke mensen sneuvelen, of het nu jongeren zijn of niet, dan komt dat in de regel door de drank.

Nico (21), zonder beroep, zojuist, als ik hem spreek, uit de gevangenis ontslagen, waar hij zes maanden uitzat wegens het in bezit hebben van 961 gram marihuana en 65 gram hashish, zoals de dagvaarding nauwkeurig vermeldt. Tegen Nico was negen maanden

IS JULIAN THE JOINT
DE MAKER DEZER DICHTEN
DIE MEN ALHIER DOENDE ZIET
ZIJN GEEST EEN WEINIG TE VERLICHTEN.

geëist. Bij de berechting werd poging tot handel als bezwarende omstandigheid aangevoerd. In de zaak tegen Nico, waar de dagbladen merkwaardigerwijs nauwelijks enige aandacht aan hebben besteed, spelen drie figuren een rol: hijzelf, een 21-jarige barkeeper en een oudere man, ter zitting aangeduid als „de derde man".
Nico was in november 1968 benaderd door de barkeeper, die een kilo marihuana van hem wilde kopen voor de somma van *f* 900,—. De barkeeper handelde op suggestie van de derde man, die hij op een avond in een lokaliteit had ontmoet. Deze wilde op zijn beurt de stuff afnemen voor *f* 1400,—. De winst was voor de barkeeper. De transactie, stelde de derde man voor, zou moeten plaatsvinden in het Amsterdamse bos, waar de beide jongens de marihuana in een op een afgesproken plaats geparkeerde auto zouden moeten deponeren. Het geld zou klaar liggen in de wagen. De derde man zou onderwijl ergens in het bos wachten. Voor Nico zat er geen winst in. Er werd een beroep gedaan op zijn loyaliteit met de eenzame rokers in de provincie, die moeilijk aan stuff konden komen en waarvoor de handelswaar dan ook was bestemd. Nico haalde voor deze gelegenheid de marihuana in huis, maar zag op het allerlaatste moment af van de transactie, omdat hij de romantische enscenering in het Amsterdamse bos niet vertrouwde. De barkeeper ging onverrichter zake naar het bos om het droeve bericht over te brengen aan de derde man. Deze bleek echter in geen velden of wegen te bekennen. Op de afgesproken plaats werd de barkeeper klemgereden door vijf politiewagens. Vrijwel tegelijkertijd werd Nico van zijn bed gelicht door twee rechercheurs. Naast zijn legerstede vond de politie in een boodschappentas de handelswaar, benevens een beetje hashish dat voor eigen bebruik was bestemd.
Om het verhaal kort te houden (voor een uitvoeriger uiteenzetting zie Vrij Nederland van 18 januari en 22 mei 1969): de barkeeper werd dezelfde dag vrijgelaten. Hij werd niet vervolgd. Voor de identiteit van de derde man toonde de politie en de justitie geen enkele belangstelling. De advocaat van Nico, mr. H. P. C. Reinhold te Amsterdam, probeerde tijdens de rechtszaak de merkwaardige rol van de derde man ter sprake te brengen, omdat hij veronderstelde dat hier sprake was van uitlokking door de politie en omdat de officier van justitie mr. W. Tonckens, die mr. H. E. van Renesse bij deze gelegenheid verving (Van Renesse was verhinderd wegens „een overbelaste agenda") de verdachte schilderde als „een handelaar die zich niet ontzag de provincie te bevoorraden", maar de president van de Amsterdamse rechtbank mr. J. A. Bletz hamerde de advocaat tot vier maal toe af, „want", zei hij, „dat zijn allemaal verhalen waar ik nou net niks mee te maken heb. Als we nou eens gewoon aannemen, dat de derde man een provinciaal was".

Tegen de verdachte zei de president dat de rol van de derde man niet was uit te zoeken, zolang hij niet bereid was te vertellen waar hij de marihuana had gekocht. Nico zweeg. De zitting eindigde met de volgende curieuze, voor beide partijen typerende dialoog tussen president en verdachte: Bletz: Bent u niet die man die een reis om de wereld wil maken. Oh nee, bent u dat niet. Nou, dan is dat een ander. Maar hebt u dan geen plannen?
Nico: De gevangenis is niet de juiste plaats om plannen te maken. Zeker niet als je nog niet weet wat er met je gebeurt. Het hangt er ook vanaf wanneer ik vrij kom. Als het in de winter is zal ik uitzien naar een goed verwarmde baan. Vanuit de gevangenis schreef Nico de minster van justitie een brief, waaruit een behartigenswaardig citaat over de stepping stone hypothese:

Deze theorie wordt vaak „bewezen" door aan te voeren, dat meer dan 90 pct. van de opiumgebruikers vroeger cannabis hebben gebruikt. In werkelijkheid zegt dat natuurlijk niets over een causaal verband. Op deze manier kan men ook „bewijzen" dat melk een gevaarlijke stof is, immers: 100 pct. van de opiumgebruikers heeft vroeger melk gebruikt! Voorzover er inderdaad verband is tussen het gebruiken van gevaarlijke (verslavende) stoffen en cannabis lijkt dit meer een sociale dan een medische kwestie te zijn. Door het opnemen van cannabis in de opiumwet en het zo doen ontstaan van een zwarte markt is de situatie geschapen dat de gebruiker bij het aanschaffen van zijn middel vanzelf in aanraking komt met de zwarte markt van andere stoffen en vooral wanneer (bijvoorbeeld door verhoogde politieactiviteit) de cannabis schaars is, zal hij daardoor sneller geneigd zijn dan maar een ander middel te nemen, te meer daar de informatie over het gevaar van deze middelen en het feit, dat ze in de opiumwet zijn opgenomen, hem niets zullen zeggen, want datzelfde is immers het geval met de cannabis, die hij als onschuldig kent. Nico, weer thuis, over zijn arrestatie: Ik geloof niet, dat ze speciaal mij hebben uitgelokt. Het is een algemene uitlokking. De politie gooit een bericht uit en waar dat aanhaakt wordt gearresteerd. Ze kunnen ook wel iemand in Paradiso oppakken, maar die mensen hebben daar meestal geen grote hoeveelheden op zak. En ze zoeken een

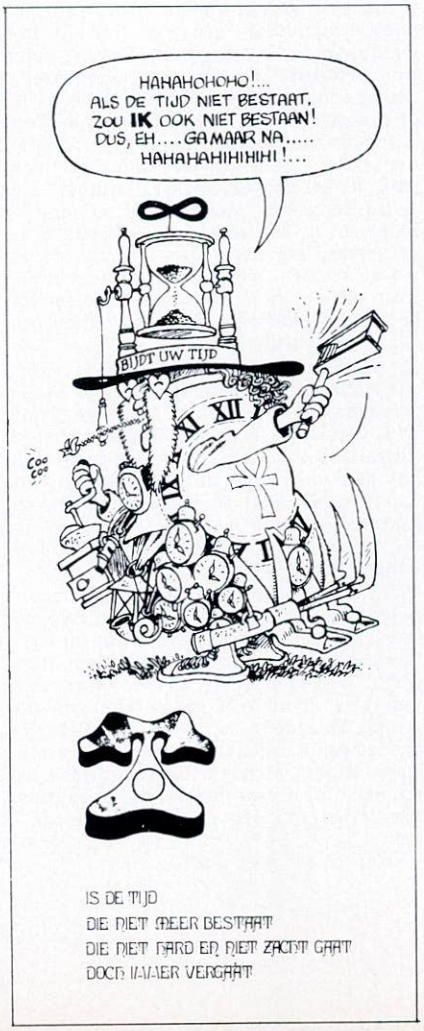

IS DE TIJD
DIE NIET MEER BESTAAT
DIE NIET HARD EN NIET ZACHT GAAT
DOCH WAAER VERGAAT

grote partij. Dat was ook het typerende van mijn geval. Het begon met de vraag naar een flinke hoeveelheid. Toen werd het een kilo. En toen ik zei, dat dat wel kon, werd het twee kilo. Kan dat ook? En drie kilo? Kan dat ook? En het werd steeds meer. Maar ik geloof dat ze van deze methode zijn afgestapt, want ik heb niets meer gehoord over mensen die op deze manier zijn gepakt.

— *Hoe oud was je toen je begon met roken?*

N.: Zestien. Ik begon eigenlijk met pep, met amfetamine. Dat kon je gemakkelijk krijgen in die tijd. In Frankrijk kon je het vrij kopen. Ik gebruikte het om een nacht door te halen of om een dergelijke reden. Maar op een gegeven moment ontdekte ik, dat het niet zo goed is voor mijn lichaam. Ik viel kilo's af. En ik raakte een beetje aan de pep gewend, niet echt verslaafd maar gewend, weet je wel. En toen ben ik er mee opgehouden. Op dezelfde zwarte markt in Nederland, waar ik de amfetamine kreeg, kon je ook marihuana kopen. Zo kwam ik aan mijn eerste stickie. Ik rookte niet om te vluchten, maar juist om dingen te zien en te gaan doen, het tegenovergestelde van vluchten dus eigenlijk. Bij Provo werd erg veel gerookt. In die tijd zijn een heleboel mensen soft drugs gaan gebruiken.

— *Hoe kijk je aan tegen iemand die niet rookt en perse ook niet wil roken?*

N.: Nou, dat hangt er van af wat voor iemand het is. Als ik een bankdirecteur benader, dan kijk ik daar eigenlijk helemaal niet tegen aan, dan kijk ik daar overheen. Die man heeft een verklaarbare angst voor werkschuw, langharig tuig en alleen op grond daarvan zal hij wel weigeren te roken. Ik zal geen extra pogingen in het werk stellen de man alsnog te bewegen te roken. Alleen heel soms heb je de neiging bepaalde mensen absoluut aan het roken te zetten. Haast iedere roker heeft dat. Meestal gaat het om mensen die je heel aardig vindt en van wie je het idee hebt, dat als ze roken ze nog aardiger zouden worden. Bij veel mensen is dat ook zo. Iemand kan door het roken er iets bij krijgen, waardoor hij zijn vriendelijkheid anders manifesteert, zoals bijvoorbeeld een grotere mogelijkheid tot relativeren. Dat maakt iemand vaak veel tot relativeren. Dat maakt iemand vriendelijker in de omgang.

— *Is het de hennep die de man verandert of de mensen met wie hij door het roken in contact komt?*

N.: Ik denk de hennep. Medisch kan ik het ook niet verklaren, maar ik geloof dat het komt, doordat je een grotere intensiviteit van je waarneming krijgt, waardoor je als het ware meer kanten van de dingen gaat zien. Door het roken krijg je dat het relativeren een wezenlijk aspect van je wordt, terwijl het anders — bijvoorbeeld door het lezen van een goede krant — een tijdelijke zaak blijft. Je krijgt door echt veel roken een high denkpatroon.

— *Wat is dat?*

N.: In de eerste plaats is het dus meer relativerend. Je neemt scherper waar. En in de tweede plaats gaat het meestal gepaard met een groot gevoel van medeleven met de mensen, collectief of individueel. Een sociaal bewustzijn, kun je het noemen. Door het meer begrijpen. Doordat je minder gauw ergens vreemd of bevooroordeeld tegenover staat. Verder krijg je een afnemende behoefte om je te manifesteren, een afnemende ambitie op elk terrein. Het enige wat er over blijft is de drang om te leven, goed te leven, voor jezelf en voor anderen.

— *Die afnemende ambitie, wordt die veroorzaakt door de soft drugs, denk je, of zit dat al in iemand en wordt die mede in ontwikkeling gebracht door de soft drugs, of door de mensen die het roken, of had die bij wijze van spreken ook in ontwikkeling gebracht kunnen worden door bijvoorbeeld erwtensoep?*

N.: Dat kun je haast niet zeggen, omdat de groep die tot nu toe de soft drugs gebruikt al van te voren een bepaalde bijzondere groep is. Het zijn allemaal mensen die bereid zijn voor hun genot de wet te overtreden, mensen die van tevoren al progressief zijn, of hoe je het wil noemen, weet je wel. Alles is natuurlijk heel erg individueel, hè. Maar als je echt heel erg veel rookt, zijn er een paar dingen die je bij de meeste mensen ziet, alleen bij iedereen in een iets andere vorm. Wat er verder aan invloeden is komt voort uit de scene, waarin het zit. De subcultuur is heel erg belangrijk. Die levert ook de meeste negatieve invloeden op.

— *Hoe bedoel je?*

N.: Kijk, je kan niet verslaafd raken aan cannabis. Daar zijn ze nu zo langzamerhand wel achter. Maar je kunt wel verslaafd raken aan die subcultuur. Dat gebeurt. Voor sommigen is het een volkomen onmogelijkheid om daar buiten nog te kunnen leven, te kunnen bestaan.

— *Wil je proberen die subcultuur een beetje aan te geven?*

N.: Die is natuurlijk voortdurend in beweging. Vijf of zes jaar geleden was het nog een groepje mensen op het Leidseplein en op het Rembrandtsplein. Wat toen heel nauw te omschrijven was, is nu een groot deel van de jeugd. Daardoor krijg je er allemaal gradaties in: mensen die aan de rand ervan staan, mensen die er midden in zitten, die er in leven en elke dag rondlopen om een slaapplaats te zoeken.

— *Hoe is dat met jou?*

IS DE MAN
TOT WIE MEN ZICH MOET WENDEN
SSSSST... ZWIJGT STIL!
DE GROTE ONBEKENDE.

N.: Ik was al bezig om me er uit terug te trekken. Ik vond het niet meer zo prettig. Je bent op een gegeven moment een drop out. De mensen die in de scene zitten staan buiten de maatschappij. Ze zijn er min of meer uitgestapt. Voor een groot deel uit behoefte aan een betere toestand om in te leven, uit behoefte aan een betere manier om met mensen om te gaan, hè, al die dingen. Nou krijg je dus een subcultuur, waarin na verloop van tijd, vooral als ie wat groter wordt, alle verschijnselen weer opduiken, waarvoor iedereen eigenlijk uit de maatschappij is gegaan. Hetzelfde zag je met Provo ook. Op dat moment kreeg ik ook de neiging om er uit weg te gaan. En veel mensen hebben dat. In de gevangenis is het bij mij helemaal rondgekomen. De subcultuur is niet meer o.k. Het is een te drukke, ingewikkelde toestand geworden met te veel regels, codes, formules, dingen die kunnen en die niet kunnen.

— *Is het gemakkelijk om er uit te stappen?*

N.: Nee, want als je wilt blijven roken heb je stuff nodig en dan ben je meestal aangewezen op de scene. Ik

heb het gelukkig niet zo heel erg, maar er zijn er toch die alleen maar mensen kennen uit de scene. Voor sommigen is het echt een getto. Als ze d'r uit zouden stappen, hebben ze helemaal niets meer. Dan zitten ze alleen op hun kamertje. Nou ja, dat appreciëren ze niet en dus stappen ze er niet uit. Als het roken zou worden vrij gegeven zou er wat dat betreft een boel ellende opgelost zijn.

- Wat trekt jou naar de subcultuur?

N.: Je komt er op een gegeven moment gewoon terecht. Ik weet het erg slecht van de mensen die daar rondlopen, maar ik weet het alleen van mezelf. Dat is al heel lang geleden. Ik trok altijd met mensen op, hoe heette dat, plainers, heette dat in die tijd. Je komt bij mensen terecht die dezelfde ideeën hebben. Je voelt je bij hen thuis en beweegt je gemakkelijk in de groep. Dat was toen allemaal heel klein. Later kreeg je Provo. Daar kwam ik terecht. En dat is eigenlijk vanzelf overgegaan in de scene, zoals die nu in Paradiso bestaat.

- Kun je het begrip high zijn omschrijven?

N.: Laat ik een voorbeeld geven. Als je nog nooit in het buitenland bent geweest en je gaat naar Parijs, weet je wel, en je komt met de trein, je stapt het station uit en je loopt daar door die stad, dan ervaar je die stad op een heel bijzondere manier. Als je dus high bent, ervaar je alles, zeg maar je eigen stad Amsterdam, op dezelfde manier als waarop je Parijs ervaart als je daar voor het eerst komt, of op dezelfde manier als waarop een Amerikaanse toerist Amsterdam ervaart.

- Waarom denk je, reageert de justitie zo agressief op het gebruik van soft drugs?

N.: Het is een taboe-kwestie. Ik geloof dat je het het beste kunt vergelijken met het taboe op de seksualiteit. Achter dat taboe schuilt de angst dat de mensen totaal bevredigd zijn, een optimale satisfactie hebben, dat die niet meer ambitieus zijn, energiek zijn en ook wat vrijer zullen gaan denken. Misschien zijn ze bang, dat ze zelf wat vrijer zullen gaan denken.

- Je gelooft dat het roken een gevaar is voor de gevestigde orde?

N.: Jazeker. En ik vind het ook terecht, dat het verboden is. Vanuit hun standpunt terecht. Vanuit het standpunt van de justitie, vanuit het standpunt van, zeg maar, het establishment. Alleen heb ik een hekel aan de fake die ze er mee maken: het praten van hen over de volksgezondheid, je eigen gezondheid en dat soort dingen. Ik geloof niet aan die medische motieven. Het is zuiver een sociale kwestie, een politieke sociale kwestie, een economische kwestie. En als ze daar eerlijk voor uit komen is het niet zo gek, dat ze het roken verbieden, evenmin als het gek is, dat ze pornografie en opruiende blaadjes verbieden, nou ja, eigenlijk de meeste dingen die ze verbieden.

Maar je moet erg voorzichtig zijn met die dingen, want wat je er nu over kunt zeggen is alleen gebaseerd op wat je waarneemt in het gedrag van een kleine groep mensen, die van tevoren al een min of meer afwijkend gedragspatroon vertoont. Je kunt eigenlijk heel moeilijk zeggen wat de melkboer gaat doen als die gaat roken. Of die dan opeens zo'n ingrijpende verandering vertoont, of die geen melk meer bezorgt of oranje melk bezorgt of zoiets.

De mensen die een vrij beroep hebben, bij voorbeeld kunstenaars, mensen die aan de academie verbonden zijn en journalisten, daarvan ken ik er veel die roken en gewoon hun werk blijven doen, maar ik denk, dat iemand met een strak levenspatroon minder goed zal functioneren.

- Heb je enig idee hoe de situatie wordt wanneer het roken zou worden vrij gegeven?

N.: Ik geloof niet dat er veel verandert. De stuff zou goedkoper worden. Er zouden misschien wat meer mensen gaan roken. Misschien ook wat minder. Ik heb er geen idee van, zeker niet op langere termijn.

- Heeft de gevangenisstraf invloed op je gehad?

N.: Ik heb die gevangenis niet als zo slecht ervaren. Daardoor verandert het allemaal een beetje. Het is heel persoonlijk. In ieder geval zijn mijn rookgewoonten niet veranderd. Ik rook nog even veel als vroeger. Het idee dat ik weer in de gevangenis zou kunnen komen is niet zo heel erg. Ik heb het ervaren als een periode van rust, waarin ik veel heb geleerd. Je ziet een heel andere wereld. Iedereen draagt een overall inplaats van fleurige kleren enzo. Het is een goeie confrontatie. Tenminste, dat was het voor mij. Ik zou er liever morgen niet weer naar toe willen, maar ik ben niet zo erg bang. De rol die deze bedreiging speelt is niet groot. Hij is altijd op de achtergrond een beetje aanwezig. Maar hij is tamelijk klein, omdat je weet, dat het risico dat je wordt gepakt erg klein is. Die ene man die wordt gearresteerd, voor de rechtbank staat en zoveel maanden krijgt, nou, daar staan elke avond als je de stad in gaat een paar honderd mensen die je openlijk ziet roken tegenover. Dat zie je als gebruiker voortdurend. Daarom maakt de bedreiging van de gevangenis ook geen enkele indruk. Als preventie heeft een veroordeling geen enkel nut. Een arrestatie beschouw je als een soort werk- en milieurisico, zoals je er in de stad ook rekening mee moet houden, dat je door een auto kan worden overreden.

IMPRESSIE
Jules Deelder, 1970
We liepen.
We liepen door.
We liepen door de Lijnbaan.

We waren.
We waren stoned.
We waren zo stoned
als een aap.

RICHARD BRAUTIGAM:
A Postcard from Chinatown
The Chinese smoke opium
in their bathrooms.
They all get in the bathroom
and lock the door.
The old people sit in the tub
and the children sit
on the floor.

CAN 'T YOU HEAR ME KNOCKING
yeah you got satin shoes
yeah you got plastic boots
y'all got cocaine eyes
yeah you got speed freak jive
can't you hear me knocking
on your window
can't you hear me knocking
on your door
can't you hear me knocking
down the dirty street

RICHARD BRAUTIGAM:
Adrenalin Mother
Adrenalin Mother,
with your dress of comets
and shoes of swift bird wings
and shadow of jumping fish,
thank you for touching,
understanding and loving
my life.
Without you, I am dead.

Gemanipuleer met hennep

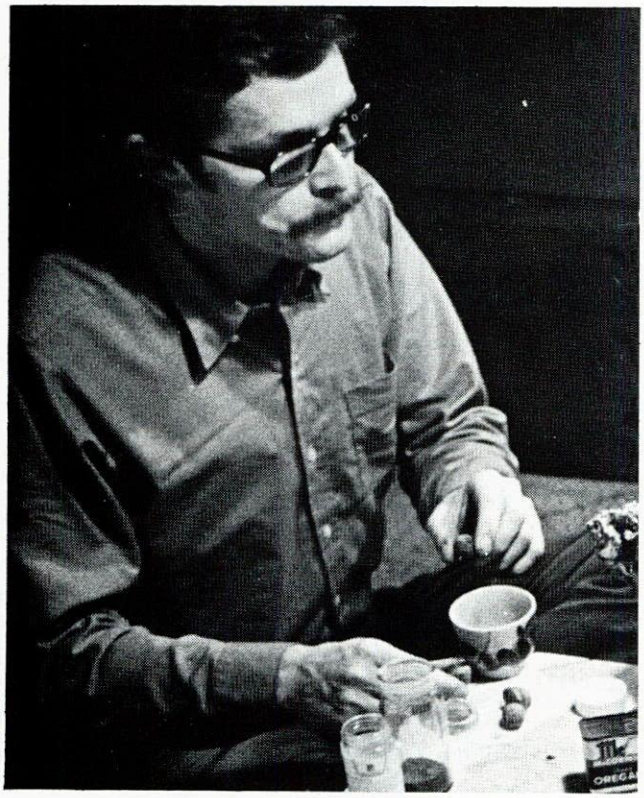

Wat verstaat u onder drugs, al dan niet onderscheiden naar hard en soft drugs?
Uit de ter beschikking staande natuurlijke en synthetische stoffen heeft zich een aantal afgesplitst — meer op sociaal-culturele dan op medisch-toxicologische grond — dat in onze maatschappij onder de noemer „drug" valt. Meestal wordt dan bedoeld: een stof of geneesmiddel met gevaarlijke of ongewenste kanten voor de gebruiker, en niet genomen op medische indicatie maar op grond van een min of meer duidelijke wens tot het ondergaan van veranderingen in fysiek en fysisch functioneren. Een exacte omschrijving van een „drug" of een „groep drugs" is eigenlijk niet te geven. „Drugs of addiction" — verslavingsmiddelen — heten nu „drugs of dependence", lelijk en inadequaat vertaald met „afhankelijkheidsstoffen"; ook de term „dangerous drugs" wordt gebezigd.
Het grote aantal facetten dat „dependence" aankleeft, maakt dat de terminologie alleen kan worden gebruikt als er een op praktische ervaring steunende basis aangegeven wordt; bijvoorbeeld: drug X is een „drug of dependence" van het opium-type, dat wil zeggen dat er zowel gewenning (tolerantie) ontstaat als een chronische adaptatie welke onthoudingsverschijnselen meebrengt, samen met een alliantie tussen de stof en het mentale functioneren, zodanig dat dit laatste ernstig kan worden ontregeld als de toediening wordt onderbroken. Voor drug Y (bijvoorbeeld een barbituraat) of drug Z (een hallucinant) luiden de omschrijvingen weer heel anders. De termen drug, afhankelijkheid, verslaving, etc. hebben op zich, evenals het woord druggebruik, geen enkele betekenis.
Zonder fundamentele en ruime specifieke farmacologische kennis van de groepen welke sociaal als „drugs" gelden, is het discussiëren daarover vrijwel vruchteloos. Het indelen in „soft" en „hard" drugs is geen benadering die uit de wetenschappelijke hoek komt — het is opgetekend uit de (Amerikaanse) volksmond, zó in populair-wetenschappelijk jargon terechtgekomen en tenslotte algemeen geworden. Pas achteraf zijn farmacologen en sociologen zich van de term gaan bedienen, om tegemoet te komen aan de grote vraag naar informatie van de kant van het publiek. Essentieel is, dat de volksmond met „soft" bedoelde: hennep (cannabis), in de vorm van marihuana of hashish. Daartegenover stonden „hard" drugs, onze oude verslavingsmiddelen: opium en haar bereidingen (morfine, heroïne) en cocaïne. Voor andere groepen stoffen is in de terminologie eigenlijk geen plaats. Stimulantia, slaapmiddelen, hallucinants en dergelijke kunnen zo niet worden ingedeeld, alhoewel dit, willekeurig, toch wordt gedaan. Het discussiëren over „soft" en „hard" drugs is daarom even zinloos als de indeling zelf, en alleen nuttig voor buiten-wetenschappelijke bedoelingen. „Gelijkschakeling" van soft en hard drugs is een politieke manoeuvre, en manipulatie met de gevoelens, onervarenheid en onwetendheid van anderen.

In hoeverre levert het druggebruik naar uw mening problemen op? Doorgaand op die problemen: welke specifieke problematiek ziet u bij het gebruik van drugs, wat zijn daarvan naar uw mening de achtergronden?
„Druggebruik" — wat het zijn mag — levert altijd problemen op: individueel, sociaal, medisch. Over deze problematiek bestaat een uitgebreide literatuur vanuit allerlei disciplines, nog steeds toenemend. Daarbij valt op dat er een neiging is om het gevaar, in ruimste zin, van gebruik van bepaalde groepen drugs vrij stabiel en met weinig of geen controverse te benaderen. Dit geldt voor de opium en synthetische pijnbestrijdingsmiddelen, de stimulantia van het amfetamine-type, de slaapmiddelen en cocaïne. Ook over de zogenaamde psychedelische groep, met LSD en farmacologische ekuivalenten, is er een vrij constante mening. Voor de realistisch registrerende onderzoeker is de ongewenstheid van het méér dan incidentele gebruik van genoemde middelen geen punt van discussie. De wijze van beleid en bestrijding is sterk afhankelijk van aard en plaats van gebruik. Veel is daarbij relevant voor internationale overeenkomst en gedragslijn.
Het hete hangijzer is, zeker thans in West-Europa, het produkt dat als soft zou mogen worden aangemerkt: hennep. De objectieve, verifieerbare farmacologische en toxicologische kennis van dit produkt is enorm — evenals de ervaringen, in eeuwen opgedaan, met de diverse vormen van gebruik. Dat kan wisselen van incidenteel kennis nemen tot het regulair gebruik van recreatieve doeleinden, of een intensiever gebruik voor psychofarmacologische manoeuvres, soms voor medische doeleinden (analgetisch effect). Gebruik van hennep als recreatium, zoals zich dit thans in onze cultuur aandient, is daarbij buiten de zuiver registrerende beoordelingssfeer gekomen. Het is thans betrokken bij allerlei sociologische en ook politieke manipulaties bij het vinden van verklaringen voor, en het toekennen van motivaties aan, een snel veranderende mens in een snel veranderende wereld.
Het dilemma van het toenemend hennepgebruik levert ampele kansen voor zeer uiteenlopende meningen, waarbij de bestaande obejctief verifieerbare feitenkennis van weinig betekenis blijkt. Het zijn niet meer de aspecten van schadelijk of onschadelijk in objectief verband, maar de subjectieve oordelen over gevaar en verbod, die andere doelen dienen dan wetenschappelijke, welke daarbij naar voren worden geschoven en aan brede lagen van de bevolking gepresenteerd. „Hennepgebruik", in iedere gradatie, is een object van sociaal en politiek manipuleren geworden, waarbij door bepaalde groeperingen, op grond van levens- en wereldbeschouwing, geheel verschillende interpretaties worden gegeven aan dezelfde feiten en fenomenen. De overwegingen: persoonlijk gevaar — escaleren naar gebruik van sterker middelen — escaleren naar crimineel gedrag en sociaal

door dr. O. M. de Vaal, Farmacoloog lector toxicologie G.U. Amsterdam

verval — zijn daarbij tot stereotiepen geworden, evenals de remedies welke in de methoden voor bestrijding en vervolging en bestraffing worden aanbevolen.
Het invoeren van deze moralistisch en politiek gefundeerde stereotiepen maakt, dat de objectiviteit van tal van onderzoekers van deze problematiek wordt ontkracht. De objectieve onderzoeker wordt in de ogen van de subjectief-repressief denkende en gelovendee groep een tegenstander — dat wil zeggen een, vóórstander van „druggebruik". Er is geen plaats voor een neutrale positie, ook als men die expliciet wil innemen. Het ongewild tot „partij" gedoodverfd worden is voor veel onderzoekers frustrerend, en zij stoppen tenslotte met hun acties op het gebied van de voorlichting met betrekking tot het druggebruik: gevolg van een manoeuvre van de leden van de repressieve groep, die even gegarandeerd werkt als hun beweringen dat er nog zoveel onbekend is en zoveel dient te worden onderzocht, vóór men een oordeel kan hebben, etc. Op deze wijze worden realistische gevolgtrekkingen uit reeds lang bekend feitenmateriaal geannuleerd.

Welk antwoord zou de maatschappij naar uw inzicht op deze problematie moeten geven?
Uit het voorgaande volgt dat de maatschappij inzake het dilemma van gebruik van bepaalde middelen, via de geschetste methoden, de dienst uitmaakt. Daarvoor heeft de maatschappij zijn repressanten via allerlei kanalen geselecteerd. Het hangt in wezen van een zeer klein aantal leidende personen op regeringsniveau af, hoe de diverse vraagstukken zullen worden aangepakt. Het is een kwestie van beleid geworden, niet meer van wetenschap. Rationele meningen, ervaringen en adviezen kunnen via de met de partijpolitieke instanties samenwerkende nieuwsmedia doeltreffend worden genegeerd, geblokkeerd, verdacht gemaakt of voor leugens worden verklaard. Het hangt er alleen maar van af hoe het beleid en de zelfhandhaving van de het beleid bepalende personen het beste worden gediend, welke tactiek men kiest. Voorbeelden van deze tactiek, vol intrinsieke tegenspraak, inconsequent handelen en opvoeren van manoeuvres, kunnen regelmatig worden waargenomen.
Alleen een continu protest van onderzoekers en wetenschapsbeoefenaren, die tot beoordeling van de wereldliteratuur in staat zijn, persoonlijke ervaring hebben met de problematiek en contact hebben met gebruikers en onderzoekers, kan de dogmatiek van de beleidsvoering signaleren en afzwakken. Deze functie wordt echter alleen maar gehonoreerd met wrevel, weerstand, achterdocht en soms helaas ook achterklap van de groep die de „silent majority" vormt. Die heeft wel het nadeel van de problemen weinig of niets af te weten, maar deze frustratie wordt kennelijk vaak effectief gecompenseerd door het voldoening schenkend gevoel van gezagsgetrouwheid.
Een dozijn jaren voorlichting over „drugs" heeft — naar mijn ervaring — vrijwel niets uitgehaald. Ik hoor nog dezelfde requisitoirs als in 1960, vol onbegrip en misverstand, gebaseerd op de ongeschonden drug-mythe van de jaren vijftig. Bij de dag- en weekbladen is het veelal hetzelfde in hun ruimschootse berichtgeving over de goed verkoopbare topic „verdovende middelen". Onder auspiciën van de overheid verschijnen foldertjes voor de jeugd die regelrecht wancultuur mogen worden genoemd. De regeringsvoorlichting is abominabel, soms gewoon verzinsel of jokkerij, alles met het doel de mythe over „drugs" in stand te houden, en „het beleid" daarop krachtig af te stemmen, zolang het gesundenes Volksempfinden zonder feitenkennis nog hard roept om „strenge maatregelen". Geen wonder, dat een aantal onderzoekers gaat bedanken om verder als informant op te treden. Men hoeft niet altijd tegen de bierkaai te blijven vechten. Ik stop er tenminste mee, en ik ben niet de enige.

Wetgeving en drugs

door mr. F. E. Frenkel

Een recent onderzoek van een Brits marktonderzoekteam wees kortgeleden uit, dat de Nederlander veel minder geneesmiddelen gebruikt dan de inwoners van andere Europese landen en de USA. Een van de oorzaken is gelegen in het feit, dat in Nederland veel geneesmiddelen slechts op doktersrecept bij de apotheek te verkijgen zijn. Indien het juist is dat veel geneesmiddelen bij en door ondeskundig gebruik gevaar zouden kunnen opleveren voor de gezondheid, is dat geen slecht resultaat van een wetgeving (de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening) die produktie en handel in geneesmiddelen aan banden legt. Zonder overigens tot nu toe het gebruik van die geneesmiddelen, als iemand die toch zonder recept in handen zou hebben gekregen, strafbaar te stellen. Zo is er veel meer in wetten geregeld. Op het gebied van de alcoholhoudende drank bijvoorbeeld. In de eerste plaats het vergunningenstelsel voor slijterijen en horecabedrijven in de Drank- en Horecawet, waarbij zelfs uitdrukkelijk overwogen werd, dat het stoffen betreft „die een gevaarlijke werking kunnen hebben", terwijl de wet tevens een onderscheid maakt tussen „zwakalcoholische" en andere (sterke) drank. Daarnaast is o.m. in het Wetboek van Strafrecht en in de Wegenverkeerswet bv. geregeld dat men geen drank mag verkopen aan jeugdigen beneden 16 jaar of tappen aan mensen die al sterk onder invloed verkeren, dat men geen kinderen mag dronken voeren, of onder invloed aan het rijdend verkeer deelnemen. Of zich in kennelijke staat van dronkenschap op de openbare weg bevinden. Ook met wetten als de Warenwet, Vleeskeuringswet en Wet op de Kansspelen (loterijen en speelautomaten bv.) beoogt men de omloop of verbreiding van ongewenste zaken in de hand te houden, zonder dat men zover gaat het privébezit van zaken die aldus ongewenst zijn, te verbieden. Zelfs t.a.v. vuurwapens, waar men, gezien de aard van de zaak, eigenlijk niet van bezit voor „privédoeleinden" kan spreken, is strafbaarheid van het bezit pas in 1932 ingevoerd, hoewel de desbetreffende wet in 1919 het bezit al wel aan een vergunningenstelsel had gekoppeld. Toen echter was — sinds 1928 — het bezit van in de Opiumwet opgesomde zaken op zich al een strafbaar feit, met uitzondering van hennep (hashish en mariuhana), waarvan weliswaar in-, uit- en doorvoer verboden werd, maar het bezit pas in 1953 strafbaar werd gesteld. De straffen — twee jaar, sedert 1953 vier jaar — zijn vergelijkenderwijs zeer hoog. De vroege Opiumwet van 1919, die ook met strafmaten veel lager zit, kende de strafbaarheid van het enkele bezit in het geheel niet.

Dit opmerkelijke verschil in wetgeving is dan ook ongetwijfeld terug te voeren op het feit dat de Opiumwet van 1928 uitvloeisel was van een in 1925 gesloten verdrag, die aan de lidstaten vergaande verplichtingen oplegde. Een belangrijke drijvende kracht bij de totstandkoming van dit „Opiumverdrag" waren de Verenigde Staten. Door een reeks oorzaken, die ons hier niet hoeven bezig te houden, waren de VS het eerste westelijke land dat eind vorige eeuw met een werkelijk sociaal-medisch probleem van opiumverslaving te maken had gekregen en met zijn moeilijk bewaakbare kustlijn geen kans zag de smokkelinvoer tegen te gaan. Daarnaast echter was, om redenen van weer geheel andere, en wel vooral „ideologische" aard in die jaren Amerika ook op alcoholhoudende drank „drooggelegd". Dat laatste had zo weinig succes (in het begin van de jaren dertig werd deze wetgeving dan ook weer ongedaan gemaakt), dat er zelfs stemmen waren opgegaan dat de regering flessen vergif moest verspreiden, die er als gesmokkelde drank uitzagen, om aldus een einde te maken aan het illegale drankgebruik. De eventueel honderdduizenden slachtoffers zouden toch maar drankgebruiker zijn, die men ook best kon missen. Dit alles kan iets verklaren van vergaandheid van verbodsbepalingen en strafzwaarte, die aldus mogelijk sterk onder invloed van Amerikaanse wetgeving, van het verdrag in onze nationale wetgeving terechtgekomen zijn. Dit kon te gemakkelijker, omdat in die tijd het probleem voor ons land, althans in Europa, eigenlijk nauwelijks speelde, en er ook niet zoveel aandacht aan besteed werd. Industriële belangen werd zorgvuldig ontzien, hetgeen blijkt uit de besprekingen in de Kamer — men hoefde over de produktie geen cijfers op tafel te leggen. Hoewel juist Amerika — dat juist immers „het kwaad" aan de bron wilde bestrijden, vooral daarbij belang had.

Terwijl het „verdovende middelen" probleem vooralsnog vnl. tot Amerika beperkt bleef — in Europese landen begint het pas in de jaren vijftig een rol te spelen — werd daar in sterke mate een bestrijdingssysteem in stand gehouden dat er eenvoudig op neer kwam, dat overtreders „misdadigers" waren, en dat naarmate deze misdaad hardnekkiger in standbleef, je er met zwaardere straffen op moest reageren. In Engeland daarentegen, in feite aan precies dezelfde verdragstekst gebonden als de Ver. Staten, bleef het „verdovende middelen"-probleem zeer lang uitsluitend een zaak voor de artsen. Doordat deze aan verslaafden een recept konden geven, waardoor deze goedkoop aan hun onderhoudsdosis konden komen, ontwikkelde er zich ook geen zwarte markt.

Zowel de opkomst van de marihuana, als de ontwikkeling in de pharmaceutische industrie, met o.m. de produktie van LSD en amfetaminen hebben in West-Europa het beeld drastisch gewijzigd en Amerika er nog een probleem bij gegeven. Parallel aan deze ontwikkeling, waarbij nu ook Europese landen te maken kregen met het vraagstuk van een verbreiding van gebruik van middelen van niet geheel onbedenkelijke tot zelfs vrij gevaarlijke aard*), liep de ontwikkeling van wetenschappelijke inzichten omtrent aard en functie van het strafrecht. De zojuist geschetste „filosofie" van het Amerikaanse Federal Bureau of Narcotics was eigenlijk naar Europese begrippen al archaïsch, hoewel de pseudowetenschappelijke inbreng van in die tijd nog ernstig meetellende landen als het fascistische Italië en het nationaal-socialistische Duitsland, behoorlijke schade aanrichtte in de voortgang van een ontkoppeling van strafrechtswetenschap van bespiegelingen die meer van theologische en mythologische aard waren dan van sociaal-wetenschappelijke.

Het gevolg van een en ander is de verwardheid van discussie die zich nu op het terrein van de bestrijding van de „verdovende middelen" afspeelt, waarbij te bedenken valt, dat sedert 1925 tot op heden toe de „club" die in internationaal verband is verder blijven werken aan vernieuwing en uitbouw van de betrokken verdragen (in 1961 een geheel nieuw „Enkelvoudig Verdrag" over opium, cocaïne en hennep, en in 1971 een nieuw verdrag over psychotrope stoffen (LSD, amfetaminen, slaapmiddelen) in belangrijke mate is blijven voortbouwen op bovengenoemde „misdaadbestrijdingsfilosofie", terwijl de inbreng van strafrechtelijke en sociaal-wetenschappelijke zijde, die er vroeger niet was, nog uiterst gering is gebleven. Deze komt dan meestal pas op nationaal niveau van de grond, maar in zoverre in het nadeel omdat de regering door vertegenwoordiging in genoemde „club" min of meer aan het standpunt van de club gebonden is.

Op de bezwaren en gevaren, aan het gebruik van de diverse onder de Opiumwet vallende stoffen zal ik niet ingaan, nu ik aanneem, dat dit elders in dit nummer „EGO" gebeurt. In het bovenstaande is al voldoende duidelijk gebleken, dat bezwaren, aan het gebruik van een zaak verbonden, aanleiding kunnen vormen tot reeksen van regelingen, die niet behoeven mee te brengen een dergelijk gebruik totaal uit te sluiten (er kunnen voorwaarden en beperkende bepalingen aan worden verbonden) laat staan een gebruiker (zwaar) strafbaar te stellen. Een bepaald niet onbelangrijke overweging daarbij is, dat het „gebruik" van het

strafrecht op het „object" daarvan (de „straf-consument") op zijn minst evenzeer een groot aantal gevaarlijke en ongewenste schadelijke gevolgen en „nevenwerkingen" heeft. Gevangenis is allesbehalve een verbeteringsinstituut en het stigma van „gezeten hebben" kan ook na de straf allerlei onaangename consekwenties hebben. Maar ook buiten de „consument" om kan het toepassen van strafrecht ernstiger bezwaren oproepen dan het zoekt te bestrijden. Een beroemd voorbeeld is het ontstaan van het gangsterwezen in en door de drooglegginsperiode. In ons land zagen wij in de jaren zestig, dat het Westen met zware strafmaten niet tegen ging dat het gebruik van hennep steeds meer om zich heen greep. Men kan dan natuurlijk het standpunt innemen, dat er helemaal niets te bestrijden valt. Zoals het indertijd is gegaan met hekserij of het gebruik van koffie, de hoeveelheid aanvaardbaar te tonen „bloot" of voorbehoedmiddelen. (Dit laatste nog weer als aardig voorbeeld van regulering; jarenlang was niet bezit of verkoop verboden maar eigenlijk slechts de reclame ervoor).

Maar ook als men vindt, dat het gebruik wèl bestreden moet worden, zal men op z'n minst naar andere middelen moeten omzien. (Voor strafwetgeving in deze tijd zou daar eigenlijk aan toegevoegd moeten worden: daar hoort men zelfs mee te beginnen). Dat betekent dan veelal dat met de „oorzaken" van het druggebruik zal moeten opsporen. Als ik nu het woord „drugs" gebruik dan betekent dat, dat ik daarnet niet volledig was: met de toename van het hennepgebruik ging immers ontstaan resp. uitbreiding van gebruik van amfetaminen, LSD, opium gepaard. En dat brengt ons op een voor ons land ongewenste consequentie in strafrechtelijk optreden. Wat nu ook maar al wel of nog niet precies bekend is van de werking van hennep, vaststaat wel dat het van alle mogelijke door „druggebruikers" gebruikte middelen het minst bezwaarlijke is. Niet omdat het middel op zichzelf „soft" zou zijn — tien gram hashish is veel bezwaarlijker dan vijftig microgram LSD — en aan het opeten van een paar honderd gram overlijdt men even vlot als aan het in één teug ledigen van bijv. een fles whysky. Het gaat er nu juist echter om, dat terwijl LSD en amfetaminen in ongecontroleerde en oncontroleerbare hoeveelheden geslikt of nog erger gespoten worden, de veel meer geleidelijke consumptie wijze van hennep (roken) „dosiscontrole" impliceert. Zoals zelfs de (veel te) zware drinker niet een fles in één teug ledigt en bovendien de meeste drinkers, zelfs al worden zij min of meer regelmatig bij gelegenheid goed dronken, geen alcoholisten zijn.

STONED-OUT FUNNIES
by Denis Kitchen

Uit OTHER SCENES - New York

Desalniettemin zien wij, dat hennep van al deze middelen het gemakkelijkst op te sporen is (omvang, speciaal afgerichte honden, enz.), zodat onder meer om die reden dit uit volksgezondheidsoogpunt nu juist minst bezwaarlijke middel, het meest uit de markt genomen wordt. De politie kan men dat nauwelijks kwalijk nemen — die is uiteraard ook het liefst succesvol in wat tot hun taak behoort — en die opsporing en dat optreden behoort nu juist tot hun taak door de regeling in het strafrechtstelsel, dat met dit resultaat de volksgezondheidsbelangen doorkruist doordat gebruikers op de andere middelen teruggedrongen worden. Ofwel: wanneer men — eventueel hangende het onderzoek naar oorzaken van druggebruik om naar andere bestrijdingsmiddelen te zoeken — voorlopig het bestaan van dit gebruik als feit aanvaarden moet, is het aan de toepassing van het strafrechtstelsel verbonden nadeel dat het optreden uit die hoofde dan juist leidt tot een verergering van de „kwaal" die men ermee bestrijden wil.

Ik vermeldde reeds dat men tegen de vraag of iets dusdanig ongewenst is, dat men het door te hulp roepen van het strafrechtstelsel zou mogen bestrijden ook de vraag onder ogen zou moeten zien van de schade en nadelen die uit het toepassen van straffen voortvloeien. Op overeenkomstige wijze is naast het onderzoek naar de motieven van druggebruikers zeker ook onderzoek naar de motieven van drugbestrijders gewenst en gerechtvaardigd, met name als deze het strafrechtstelsel te hulp willen roepen. Een dergelijk onderzoek kan inderdaad interessant materiaal opleveren voor hen die met de motieven en mechanismen van de vroegere heksenprocessen bekend zijn. In het kader van deze beschouwing, slechts een enkele greep uit het geheel wat er over de drugwetgeving te zeggen zou zijn, zou dat echter te ver voeren.

De conclusie, dat aan de bestaande wetgeving geen behoorlijke beleidsbeschouwing ten grondslag heeft gelegen, is er niet minder zeker om.

**) Vanuit een reeks gezichtspunten althans; op zichzelf valt niet zo gemakkelijk te zeggen dat een middel „bedenkelijk" of „gevaarlijk" is.*

drugs en mystiek

Of er sprake is van een relatie tussen het gebruik van bepaalde drugs en mystiek wordt voornamelijk bepaald door het antwoord op de vraag of ervaringen die tot stand zijn gekomen met behulp van drugs overeenkomst vertonen of zelfs identiek zijn aan de ervaringen die zgn. mystici beschreven hebben. Om deze vraag te kunnen beantwoorden zal er in dit artikel nader ingegaan worden op de mystieke ervaring, de drugervaring en op een aantal wetenschappelijke onderzoekingen. Daarnaast zal er ook nog aandacht besteed worden aan het verschijnsel dat het gebruik van drugs kan leiden tot belangstelling voor mystiek, religie e.d.

Een terugblik

Het gaat vooral om de middelen waaraan een psychedelische werking d.w.z. een geestblootleggende wordt toegeschreven. Andere namen die voor deze stoffen gebruikt worden zijn psychomimetica en hallucinogenen. Onder deze categorie vallen: marihuana en hashish (als psychedelica met een relatief lichte werking), LSD, mescaline, psilocybine, STP, DMT en nog een aantal andere planten, paddestoelen en psychofarmaca. Het gebruik van deze stoffen is niets nieuws. Hallucinogene paddestoelen e.d. worden en werden al eeuwenlang in vele delen van de wereld gebruikt en binnen het kader van dit artikel is het meest relevante kenmerk van dit gebruik dat het voornamelijk plaats vond voor religieuze doeleinden of bij religieuze rituelen en dat het in handen was van priester of overeenkomstige figuren.

Een voorbeeld is het beroemde middel soma, dat uitvoerig beschreven wordt in de heilige boeken van de hindoes. Tot voor kort wist men niet van welke plant of paddestoel dit middel afkomstig was. Een van de grootste zwamkundigen ter wereld, Wasson, publiceerde vorig jaar, na langdurige onderzoekingen een boek (prijs 200 dollar) waarin hij tot de konklusie komt dat soma de amanita muscaria moet zijn geweest, beter bekend als de vliegenzwam. Van de vliegenzwam weten wij niet beter dan dat deze uiterst giftig is. Dat hebben onze ouders ons verteld en onze kinderen leren dat weer van ons. Wasson en zijn medewerkers hebben de vliegenzwam verscheidene malen verorberd. Zonder nadelige bijverschijnselen.

Bij aziatische kulturen die de vliegenzwam gebruikten mochten alleen de shamanen (een soort priester-magiërs) de paddestoel nuttigen. De rest van de bevolking was ervan overtuigd dat zij dat niet ongestraft zouden kunnen doen en dat zij onmiddellijk zouden sterven na het nuttigen van de vliegenzwam. Er rustte toen blijkbaar al een taboe op dergelijke middelen. Het is mogelijk dat deze vliegenzwam behalve in de hindoe-religie ook een prominente rol heeft gespeeld in de christelijke. Zo blijkt uit het boek „De heilige paddestoel en het kruis" van John M. Allegro. Allegro is docent in oud en nieuw testamentische studies aan de universiteit van Manchester en maakte deel uit van het team dat de Dode Zee-boekrollen onderzocht. In dat boek komt Allegro tot de stelling dat het nieuwe testament, inklusief de figuur Jezus geen historisch verhaal is maar het mom waaronder of de kode waarmee een druggebruikende priestersekte haar boodschap uitdroeg (een methode die de alchemisten ook gebruikten). Het christendom zou dan oorspronkelijk een mystifikatie geweest zijn van een geheime eredienst die bestond uit het nuttigen van een paddestoel en wel de vliegenzwam. Het behoeft geen betoog dat Allegro met zijn uitspraak dat Jezus een paddestoel was door de meeste theologen voor gek is verklaard.

Voordat Columbus het ontdekte leefden er in Midden-Amerika en Mexico indianen die een imposante kultuur hadden opgebouwd rond de verering van de zonnegod. Het gebruik van een psychedelische paddestoel, de psilocybe mexicana, speelde daarbij een hoofdrol. De Azteken noemden deze heilige paddestoel, het vlees van God. De man die LSD „ontdekte", de Zwitser Hoffman heeft ook het werkzame bestanddeel van deze paddestoel gesyntetiseerd: psilocybine. In de vorige eeuw werd ontdekt dat de Kiowa-indianen tijdens de religieuze rituelen kauwen op een psychedelische kaktus (de Lophphora Williamsi) die door hen peyote wordt genoemd. Tot zover deze terugblik waaruit blijkt dat het gebruik van psychedelische drugs in verschillende kulturen nauw verbonden is geweest met religieuze of mystieke tradities.

De mystieke ervaring

Voordat we overgaan tot een beschrijving van de mystieke ervaring dient eerst vermeld te worden dat er zeer veel manieren zijn om tot een dergelijke ervaring te komen. Meditatie, yoga, vasten, zelfkastijding en zintuiglijke deprivatie (waarbij iemand volledig wordt afgesloten voor prikkels vanuit de buitenwereld en dus niets meer hoort, ziet enz.) kunnen overeenkomstige ervaringen teweegbrengen. Bij zeer eenvoudige meditatie-experimenten (zie Moksha tijdschrift voor bewustzijnsverandering en drugs 1970, uitgegeven bij B. Bakker, Den Haag) bleken er al zeer verregaande toestanden van veranderd bewustzijn op te treden. De instrukties die een roomskatholieke mysticus en een yogi volgden bij hun meditatie waren vrijwel identiek. De ervaring die zij nastreefden, de mystieke of kosmische is een beleving die uitgaat boven normale zintuiglijke ervaringen en die niet of nauwelijks door middel van taal gekommuniceerd kan worden. In de literatuur zijn er talloze beschrijvingen van dergelijke ervaringen te vinden.

Een van de meest indrukwekkende heeft Dostojewski gegeven in De Idioot: „Hij (Prins Myshkin) herinnerde zich o.a. dat hij altijd voor een epileptische aanval (wanneer die hem tenminste in wakende toestand overviel) een minuut had, waarin plotseling temidden van somberheid, geestelijke duisternis en benauwenis een lichtflits op zijn brein scheen te vallen en al zijn levenskrachten met buitengewone aandrift op hun hoogste spanning begonnen te werken. Het levensgevoel, het zelfbewustzijn werden in die momenten, die als een bliksemflits voorbijgingen tien maal versterkt. Zijn geest en hart baadden in dit buitengewone licht; al zijn onrust, twijfel en zorgen werden met één slag weggenomen; zij werden alle opgelost in een verheven kalmte vol serene, harmonische vreugde en hoop.

Wanneer hij later, weer helemaal goed zijnde, aan dit ogenblik terugdacht, zei hij vaak bij zichzelf, dat al deze glimpen en flitsen van de hoogste levensgewaarwording en zelfbewustzijn, en dus ook van de hoogste levensgewaarwording en zelfbewustzijn, en dus ook van de hoogste bestaansvorm, niets dan een ziekte waren, een onderbreking van de normale toestand.... En toch kwam hij ten slotte tot een buitengewone paradoxale konklusie. Wat komt het erop aan of het een ziekte is, besloot hij, indien het resultaat, indien de minuut van gewaarwording die men zich later in gezondheid herinnert en ontleedt, het toppunt van harmonie en schoonheid blijkt te zijn en een tot dan ongekend en onvermoed gevoel van volmaaktheid, evenredigheid en verzoening schenkt, en van een extatisch toegewijd opgaan in de hoogste levenssynthese?

Deze vage uitdrukkingen kwamen hem heel begrijpelijk, hoewel te zwak voor. Dat het „waarheid en schoonheid", dat het werkelijk de „hoogste levensinteresse" was, kon hij niet betwijfelen, hij kon zelfs de mogelijkheid van twijfel niet erkennen. Dat kon hij heel goed beoordelen, wanneer de aanval weer over was. Deze ogenblikken waren alleen een buitengewone bezieling van het zelfbewustzijn — indien de toestand in één woord dienden te worden aangeduid — en te zelfder tijd van de direkte levensgewaarwording in de meest intense graad. Daar zij in die seconde, dat is op het allerlaatste bewuste moment voor de aanval, de tijd had voor zichzelf duidelijk en bewust te zeggen: „Toch zou men voor dit ene ogenblik zijn ganse leven kunnen geven!" was dit moment zonder twijfel werkelijk het ganse le-

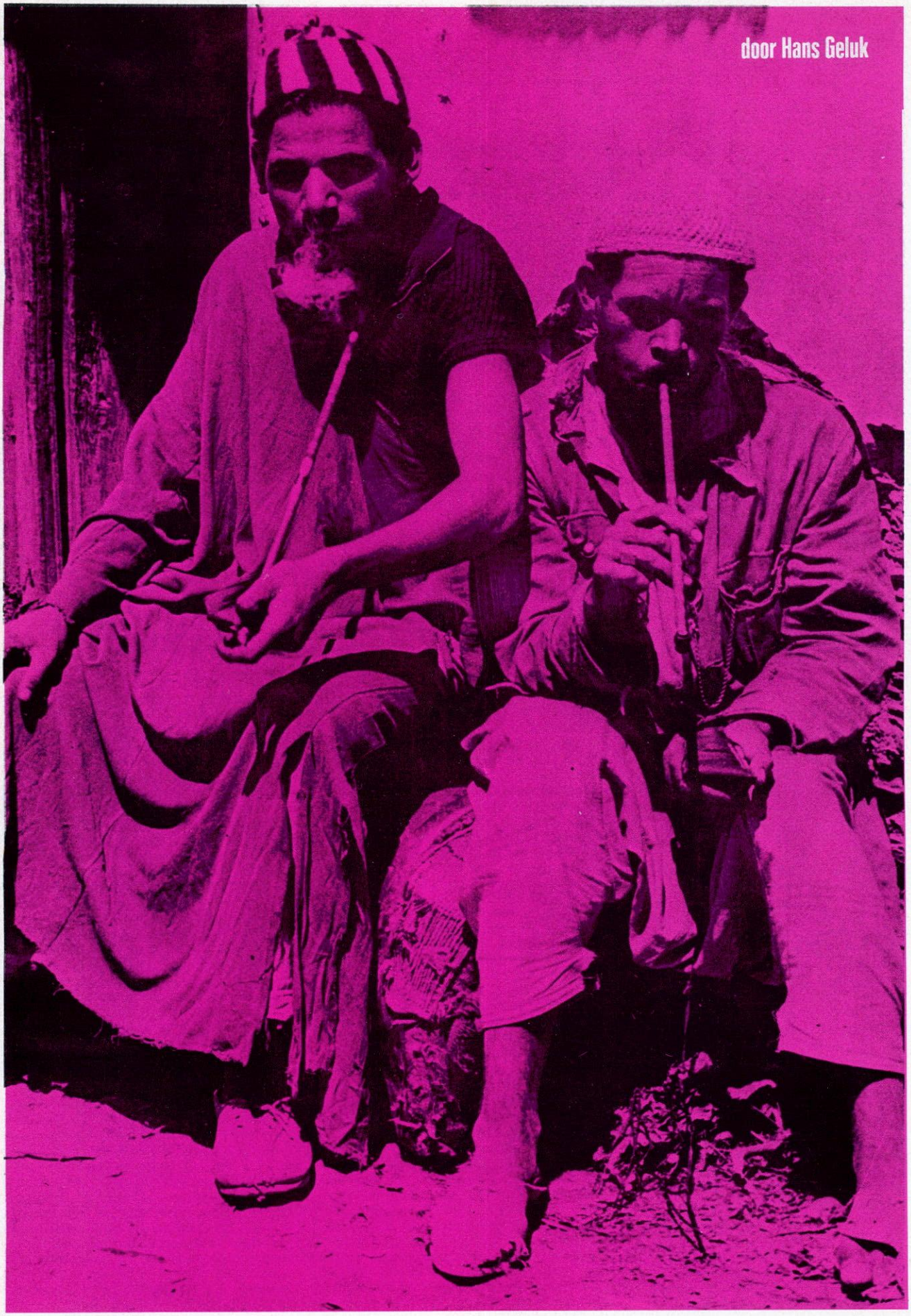
door Hans Geluk

Drugs en mystiek vervolg

ven waard. Want dit was juist gebeurd: hij had op dat moment werkelijk bij zichzelf gezegd, dat om het oneindige geluk dat hij daarin had gevoeld, die sekonde waarlijk het ganse leven waard was."

Op grond van een literatuuronderzoek van de mystieke ervaring in de gehele geschiedenis en in verschillende kulturen kwam de Amerikaan Pahnke tot een aantal universele eigenschappen of kenmerken van de mystieke ervaring. Hij noemt deze vorm van psychedelische ervaring mystiek bewustzijn en daartoe behoren de volgende negen kategorieën:

● de eenheidsbeleving

De eenheidsbeleving wordt teweeggebracht door positieve ik-transcendentie waarbij het gebruikelijke identiteits- of ik-besef wegvalt, zonder bewustzijns- of geheugenverlies. Naast de interne eenheidsbeleving is er ook een eksterne mogelijk: de subjekt-objekt dichotomie tussen de gebruikelijke zelf en de wereld van de zintuiglijke indrukken buiten het individu wordt getranscendeerd. Het individu voelt dat hij van alles (objekten, andere mensen, de natuur, het universum) deel uitmaakt, dat alles één is.

● de transcendentie van ruimte en tijd.

Het individu verliest aan de ene kant de hem gewone oriëntatie wat betreft de driedimensionale perceptie van zijn omgeving en aan de andere kant treedt er een radikale verandering op in zijn perspektief: „waarin hij zich plotseling voelt alsof hij buiten de tijd staat, in de eeuwigheid of in de oneindigheid, los van verleden en toekomst."

● intens beleefde positieve gevoelens, van vreugde, vrede en liefde.

● de on-mededeelbaarheid.

Deze ervaring is niet verbaal, het besef overheerst dat deze onmogelijk te beschrijven is, dat woorden tekort schieten.

● gevoelens van ontzag, eerbied en verwondering, ook wel de ervaring van „het witte licht" genoemd.

● objektiviteit en werkelijkheid.

Dit is een gevoel van inzicht of verlichting (psychologisch of filosofisch) op een intuïtief, niet rationeel niveau.

● het tijdelijk karakter van het mystiek bewustzijn.

● de paradoxicaliteit

Het is door middel van logica niet te verklaren hoe iemand tegelijk de waarnemer, het waargenomene en het waarnemen kan zijn of de voeler, het voelen en het gevoelde.

● blijvende positieve veranderingen in attitudes en gedrag.

Of een dergelijke mystieke ervaring religieus is of niet hangt af van de wijze waarop religie gedefinieerd wordt.

De mystieke ervaring en de psychedelica.

De mystieke ervaring wordt in de psychedelische piek-terapie (d.w.z. LSD-terapie) psychoterapeutisch benut om mensen van bepaalde klachten af te helpen. Patiënten die op deze wijze behandeld zijn en worden zijn neurotici, alcoholisten, stervende kankerpatiënten en heroïne-verslaafden. (Zie Moksha 11, tijdboek voor bewustzijnsverandering en drugs, B. Bakker, Den Haag '71).

Een gedeelte van de proefpersonen aan experimenten met psychedelica en van de patiënten die ermee behandeld zijn hebben hun ervaringen tijdens de drug-zittingen als religieus bestempeld en hebben aan hun ervaringen een dieper besef van God, van een hogere macht of van een uiteindelijke werkelijkheid aan overgehouden.

Een aanwijzing over de mogelijke overeenkomsten tussen een „natuurlijke" en een „kunstmatige" mystieke ervaring vinden wij in een experiment van Huston Smith. Hij gaf een groep studenten de volgende opdracht:

Hieronder volgen twee verslagen van religieuze ervaringen. De ene ontstond onder invloed van middelen en de andere zonder. Probeer uit te maken welke van twee het verslag is dat onder invloed van een middel ontstond.

Verslag A.

Plotseling bevond ik mij in een uitgestrekt, nieuw, onbeschrijflijk prachtig heelal. Hoewel ik dit pas een jaar later neerschrijf zijn de sensatie van verrassing en verbazing, het ontzagwekkende van de openbaring, het verzwolgen worden door een gemoedsgolf van dankbaarheid en zalige verrukking, even fris en is de herinnering aan de ervaring even levendig alsof het vijf minuten geleden gebeurde. Maar toch, een beschrijving geven die maar even iets weer zou geven van de verrukkelijke pracht.... schijnt een onmogelijke taak. De kennis die ieder aspekt van mijn bestaan beïnvloedde en doordrong, kwam spontaan op en met zo'n geweldige kracht en zekerheid dat het onmogelijk was, toen en tot nu toe, haar waarde in twijfel te trekken.

Verslag B.

Plotseling zonder enige waarschuwing was ik omgeven door een wolk van vlammende kleuren. Een ogenblik dacht ik aan brand.... het volgende moment begreep ik dat de brand in mijzelf woede. Direct daarna werd ik overspoeld door een gevoel van verrukking, van immense vreugde, vergezeld van of onmiddellijk gevolgd door een geestelijke verlichting die onmogelijk te beschrijven is. Onder andere was het niet een kwestie van geloof maar ik zag in dat het heelal niet uit dode stof was samengesteld maar integendeel een levende aanwezigheid is. Ik werd mijzelf bewust van het eeuwige leven.... ik zag dat alle mensen onsterfelijk waren, dat de kosmische orde van zodanige geaardheid is dat zonder enige toevalligheid alle dingen samenwerken in de richting van het goede, voor alles en iedereen, dat het grondbeginsel van alle bestaan .... liefde is en dat het geluk van iedereen en alles op de lange duur absoluut zeker is.

Bij deze proef kreeg Huston Smith twee keer zoveel foutieve antwoorden (46) als goede (23). De eerste ervaring vond plaats onder invloed van drugs, laatstgenoemde niet. (Zie: Het voor en tegen van LSD, Bruna 1968).

We zullen nu nader ingaan op de waarde die aan dergelijke ervaringen toegeschreven zouden kunnen worden, op de bezwaren die tegen met behulp van drugs tot stand gekomen mystieke ervaringen geuit worden en de gevaren die met het gebruik van die middelen gepaard gaan.

De Nederlandse psychiater Van Ree (Drugs, verslag in de breedte, Het Spectrum 1971) is de volgende mening toegedaan: „Uiteraard bestaat er meningsverschil over het al dan niet waardevol zijn van religieus en religieuze ervaringen. Evenzeer is dit het geval over de betekenis van met of zonder chemische middelen opgewekte psychische uitzonderingstoestanden van religieuze of mystieke aard.

De (filosofische) materialist zal iedere bevordering van religieuze gevoelens als zinloos of zelfs als schadelijk van de hand kunnen wijzen, de idealistische mens niet. Toch zal ook deze laatste vaak de chemische opwekking als vergiftiging en onecht en schadelijk beschouwen. Dit alles neemt niet weg dat dergelijke ervaringen voor bepaalde individuen van grote waarde geacht kunnen worden."

Een van de redenen waarom er aan de waarde van mystieke drugervaringen getwijfeld wordt is dat deze zo snel ontstaan, terwijl anderen deze ervaring slechts na jarenlange meditatie, afzondering e.d., kortom na langdurige geestelijke inspanningen kunnen bereiken. Verder worden er ook morele bezwaren geuit, waarin ook het wantrouwen tegen chemische middelen naar voren komt. Een voorbeeld hiervan is R. C. Zaehner, auteur van „Mystiek, sacraal en profaan" (De Bezige Bij). De belangrijkste reden voor Zaehner om zijn boek te schrijven was dat hij zich wilde keren tegen de „entoesiaste overdrijvingen" van Aldous Huxley in diens „Doors of Perception". Volgens Zaehner is het kunstmatig ingrijpen in het bewustzijn **in principe** verkeerd. Niet om medische redenen, maar louter uit **morele** overwegingen.

Hoewel een mystieke drug-ervaring „onverdiend" kan lijken, gelet op de

strenge discipline die er volgens vele mystici voor nodig is, blijkt uit onderzoekingen dat een zorgvuldige voorbereiding een belangrijke rol speelt, niet alleen voor het bepalen van het type ervaring maar ook voor de mate waarin deze vruchten afwerpt voor de persoon. Een positieve mystieke ervaring treedt in geen geval automatisch op bij het gebruik van een psychedelisch middel. Dit specifieke drugeffekt is een combinatie van persoonlijkheid, voorbereiding en omgeving (set en setting) waarbij het middel zelf de boel slechts op gang kan brengen. Vele proefpersonen zeggen dat zij tijdens een drugzitting evenveel leed en uitputting beleven als anders in een paar jaar. Zo gemakkelijk is het dus niet. Maar het moeilijkste komt pas **na** de ervaring wanneer de verworven inzichten geïntegreerd moeten worden. Wat iemand doet met zijn mystieke ervaring lijkt belangrijker te zijn dan het beleven zelf.

De ervaring is gemakkelijker te integreren wanneer iemand een kader tot zijn beschikking heeft waarbinnen hij deze kan plaatsen. Mogelijk dat hieruit de belangstelling te verklaren is die veel gebruikers van psychedelica krijgen voor mystiek, vooral oosterse religies en andere vormen van bewustzijnsverandering. Dat het aloude Tibetaanse Dodenboek is omgewerkt tot een handleiding bij de psychedelische ervaring wijst ook op die behoefte aan een kader. (Ook in het Nederlands vertaald en uitgegeven bij De Bezige Bij). Beschikt iemand niet over een dergelijk kader dan blijft hij verward achter met een belevenis die hij op geen enkele wijze weet te plaatsen. Er blijft dan niets over dan een herinnering terwijl een mystieke ervaring anders de aanzet geweest zou kunnen zijn voor verdergaande ontplooiing van de persoonlijkheid. Daarmee zijn we aangeland bij de gevaren die het gebruik van deze middelen met zich mee kan brengen. Omdat stoffen die dergelijke ervaringen kunnen produceren zeker niet als ongevaarlijk bestempeld kunnen worden.

Robert S. de Ropp, auteur van Het Meesterspel, handboek voor bewustzijnsverruiming (B. Bakker, Den Haag) zegt hier het volgende over: „Voor mensen die bewustzijnsverruiming nastreven kunnen psychedelica van waarde zijn wanneer zij onder de juiste omstandigheden genomen worden, na goede voorbereiding en onder toezicht van iemand die weet hoe hij de reiziger moet gidsen in het gebied waar hij komt. De reiziger kan daardoor tot het volgende inzicht komen: Daar zijn de bergtoppen. Ze bestaan echt. Denk nu goed na. Ben je sterk genoeg en heb je voldoende doorzettingsvermogen om te proberen of je ze kunt beklimmen. Het is psychologisch of spiritueel gewettigd om deze middelen te proberen als onderdeel van een levensspel waarbij verwezenlijking van hogere bewustzijnstoestanden het doel is. „Het is volgens De Ropp spiritueel onrechtmatig om psychedelica uitsluitend voor de „kick" te gebruiken of als surrogaat voor innerlijke arbeid, de enige methode die blijvende resultaten geeft. Degenen die drugs op deze wijze gebruiken zullen er volgens De Ropp voor gestraft worden: „Degene die misbruik maakt van psychedelica offert zijn ontwikkelingsmogelijkheden op door voortdurend roofbouw te plegen op de bodem waarvan zijn groei afhankelijk is. Hij komt in een dalende spiraal terecht en des te verder hij deze weg naar beneden volgt, des te moeilijker het wordt om weer omhoog te komen. Uiteindelijk verliest hij het vermogen om naar boven te gaan volkomen."

Voor velen vormt het gebruik van psychedelische middelen een bepaalde fase in hun persoonlijkheidsontwikkeling. Zij gaan zich interesseren voor andere methodes van bewustzijnsverandering (yoga, meditatie) en gaan zich er ook aktief mee bezighouden. Zij lijken gedreven te worden door een drang tot bewustwording, ze willen steeds meer te weten komen over hun eigen gedrag en hun eigen geest, zij willen „betere" mensen worden. Zij zijn bereid om op alle mogelijke manieren te experimenteren met hun bewustzijn. En dat is gezien de velen die in de geschiedenis met allerlei middelen en methodes hetzelfde gedaan en **gezocht** hebben, niets nieuws.

drugs

De stand van zaken

Bekendheid met drugs

Er wordt veel over „drugs" geschreven en gepraat: te veel misschien. Vrijwel dagelijks leest men in de krant berichtjes over inbeslaggenomen partijen drugs, over strafzaken tegen gebruikers en handelaren, over „onder de invloed van drugs" begane overtredingen en misdrijven. In het parlement worden vragen gesteld over druggebruik en het ter zake gevoerde of te voeren beleid. Bezorgde ouders richten verenigingen op om zich teweer te stellen tegen de verderfelijke invloed van drugs, sex en de linkse pers, radio en tv. Op scholen wordt gevraagd om voorlichting inzake druggebruik en drugs. Er vindt wetenschappelijk onderzoek plaats, bijvoorbeeld op scholen, naar de omvang van het druggebruik, en de resultaten daarvan trekken weer opnieuw de aandacht. Op radio en tv wordt gediscussieerd over drugs. Volks- en gewone universiteiten houden speciale discussieavonden en -middagen, gewijd aan het drugprobleem. Er verschijnen geregeld boeken en boekjes over drugs, boekjes die wegvliegen als gevulde koeken.

Uit onderzoek, tweemaal herhaald, naar de bekendheid van het grote publiek (Het Nederlandse Volk) met drugs en druggebruik is gebleken dat steeds meer mensen op de hoogte zijn met het bestaan en het gebruik van „drugs", en bekend zijn met enkele middelen die als zodanig kunnen worden aangemerkt. Terwijl men nog in 1969 van oordeel was dat drugs het meest werden gebruikt door lieden als kunstenaars, e.d., denkt men nu in de eerste plaats aan jongeren, in het bijzonder aan langharigen. Het heeft er alle schijn van dat het gebruik van drugs in het algemeen wordt beschouwd als een „abnormaal" iets, als een vorm van afwijkend gedrag.

De indruk, dat we hier te maken hebben met een ernstig probleem wordt nog versterkt door recente ontwikkelingen op internationaal niveau: president Pompidou van Frankrijk heeft een brief geschreven aan een aantal Europese premiers waarin grote bezorgdheid wordt uitgesproken over de omvang van het druggebruik; we lezen van de problemen, die zich in Vietnam voordoen tengevolge van het druggebruik onder de Amerikaanse strijdkrachten, en er bestaat een gegronde vrees dat deze ex-militairen, eenmaal teruggekeerd in de USA, het hunne zouden kunnen gaan bijdragen aan de golf van druggebruik en criminaliteit.

Dat hier sprake kan zijn van problemen, blijkt uit nog een volgende zaak: steeds meer komt het voor dat gebruikers van drugs zich voor hulpverlening tot anderen wenden: artsen, psychiaters, consultatiebureaus voor alcoholisme en drugs, jongeren advies centra en Release. Zonder twijfel loopt het aantal hunner op, en de indruk wordt zeker versterkt dat, gezien de soms ernstige crisissituatie waarin druggebruikers zich kunnen bevinden (mede veroorzaakt overigens door het afwijzende oordeel van de samenleving en van derden) hier ernstige individuele en maatschappelijke problemen aan de orde zijn.

Beeldvorming

In het voorgaande was al sprake van de **beeldvorming, die er ten aanzien** van drugs en druggebruikers optreedt. We zullen op dit punt nog iets verder dienen in te gaan. In de eerste plaats is er de term „drugs" zelf. Deskundigen hebben erop gewezen dat deze term geen wetenschappelijke betekenis heeft in de wetenschap, die zich met geneesmiddelen en hun uitwerking bezighoudt (de farmacologie). Ik heb in voorgaande publikaties er op gewezen (o.a. in het boek **Drugs in Nederland),** dat de term „drugs" een verborgen waardeoordeel inhoudt. Met „drugs" worden die middelen bedoeld, waarvan het gebruik, met name in de recreatieve zin, dus als b.v. genotmiddel, niet aanvaardbaar wordt geacht in de samenleving. Van Ree heeft in zijn recente boek **Drugs, verslag in de breedte,** dit denkbeeld nog eens onderstreept en verder uitgewerkt.

De middelen en stoffen, waarvan gebruik en misbruik kan worden gemaakt, en die als enige eigenschap gemeen hebben dat zij een bepaalde uitwerking hebben op het centrale zenuwstelsel en op het psychisch functioneren van de mens („psychotrope stoffen"), lopen in aard en farmacologische eigenschappen sterk uiteen. Elders is dit al uiteengezet. Van deze middelen worden er een aantal uitsluitend als geneesmiddel gebruikt (zoals b.v. morfine), andere middelen worden ook als genotmiddelen of als roesmiddel in het geldende samenlevings- en consumptiepatroon aanvaard (zoals alcohol). Deze laatste middelen nu worden **niet** als „drugs" aangemerkt. In feite gaat het hier overigens om middelen waarvan bekend mag zijn dat aan het geregelde gebruik zekere risico's, zelfs van vergiftiging en verslaving verbonden zijn (b.v. nicotinevergiftiging, chronisch alcoholisme). Deze middelen zijn hierdoor in „sociaal" opzicht gekenmerkt, dat de produktie, verkoop en gebruik worden toegestaan, dat de gebruikers niet als een bijzondere categorie of groep worden beschouwd (niemand zal degene

door D. C. J. van Peype

die wel eens een glaasje sherry drinkt als een „drinker" betitelen), dat men in het algemeen bekend is met de gevolgen van excessief gebruik, men de excessieve gebruiker herkent en weet, hoe men zich tegenover hem dient te gedragen, dat er instellingen zijn gecreëerd om excessen op te vangen en tegen te gaan, en dat er regels en sancties zijn ingesteld om schadelijke gevolgen van het misbruik te voorkomen of te straffen. Het is natuurlijk niet waar, dat eenvoudig door het aldus reguleren van het gebruik de betreffende middelen minder schadelijk, gevaarlijk of verslavend zouden zijn. Men heeft er alleen beter mee leren leven.

De overige middelen, die niet door een fatsoenlijk mens worden gebruikt, worden als „drugs" bestempeld. Van Ree zegt, in zijn nieuwe boekje, dat het er veel op lijkt dat er twee kampen zijn, die elkaars genotmiddelen drugs noemen. Het beeld, dat men zich van „drugs" kan vormen, is niet zelden eveneens sterk vertekend. Men is geneigd, alle drugs over één kam te scheren, en derhalve ook de „druggebruiker" als één type te beschouwen.

Ondanks het feit, dat verschillende middelen een totaal verschillende werking hebben, heeft zich onder het publiek toch het beeld gevormd van één type druggebruiker: iemand die zich passief gedraagt, weinig gemotiveerd is om te werken, zich van zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid weinig aantrekt, „asociaal" is, maar, aan de andere kant, gevaarlijk is, een bedreiging voor de goede orde in de maatschappij, en in sexueel opzicht agressief. Alfred Lindesmith, een Amerikaans deskundige op het gebied van druggebruik, heeft al vroeger aangetoond hoe vertekend en bevooroordeeld dit beeld, dit „stereotype" van „de" druggebruiker is. Blijkbaar heeft zo'n beeld een maatschappelijke functie: door de druggebruiker aldus af te schilderen kan men hem „herkennen" en een afwijzende houding bepalen.

In een recent artikel in het tijdschrift Streven heeft Van Meurs verondersteld dat deze beeldvorming nog een andere functie heeft. De onzekerheden van de oudere generatie, die angst teweegbrengen, maken het nodig dat de angst op een zondebok wordt geprojecteerd. Drugs en druggebruikers treden als zo'n zondebok op. „Hoe groter de angst", aldus deze auteur, „hoe groter de zondebok moet zijn en hoe gevaarlijker alle drugs moeten schijnen".

Drugs hebben, in deze visie, een maatschappelijke symboolwaarde, en staan voor het nieuwe, het onbekende, het gevaarlijke, het vernietigende en het dodelijke. „Het is gevaarlijk, deze dingen niet te willen zien", besluit Van Meurs zijn beschouwing.

Risico's en problemen

Ging het in het voorgaande om beeld en beeldvorming, thans dient nader te worden ingegaan op de vraag, in welke mate het druggebruik risico's en gevaren met zich brengt, en in hoeverre hier van een „probleem" sprake is.

Door anderen is al ingegaan op het gemaakte onderscheid tussen „hard" en „soft" drugs; op dit ogenblik spreekt men liever over „hard" en „soft" gebruik („hard en soft use"). Het is mogelijk, van „harde" middelen een mild en matig gebruik te maken (b.v. van alcohol), terwijl men anderzijds milde drugs, als b.v. hasj, toch buitensporig kan gebruiken. Het heeft meer zin op dit laatste te letten dan op het onderscheid tussen de aard van de gebruikte middelen. Welke middelen ook worden gebruikt, buitensporig, „excessief" of „hard" gebruik kan duidelijk risico's met zich brengen, in medisch, psychologisch en sociaal opzicht. Daarbij komt het voor dat bepaalde middelen zich nauwelijks lenen tot mild en sociaal aanvaardbaar gebruik: het is gebleken dat gebruikers van „speed", van wekaminen dus, veelal terechtkomen in het excessieve gebruik, met name „spuiten". Onder deskundigen, maar ook in de wereld van druggebruikers zelf, leeft een duidelijke afwijzende houding tegenover een reeks van dergelijke, uiterst riskante middelen. Het gebruik daarvan draagt een groot risico met zich.

Een van de problemen, welke uit het riskante gebruik van drugs kunnen voortvloeien is het feit, dat juist diegenen, die als „gevallen" van drugmisbruik en van grote individuele problematiek bekend worden bij hulpverleningsinstanties, in belangrijke mate bijdragen tot het vestigen van een beeld van het druggebruik als een ernstig probleem. In die individuele gevallen is uiteraard ook sprake van ernstige problematiek; het is echter nog de vraag in welke mate ook gesproken mag worden van een maatschappelijk probleem. Gezaghebbende auteurs in de USA — waar riskant druggebruik ernstige vormen heeft aangenomen — menen niettemin dat het druggebruik in verhouding tot andere sociale problemen slechts een ondergeschikt en klein sociaal probleem is. In eerdere publikaties heb ik eveneens betoogd dat, in vergelijking met b.v. de aard en de omvang, alsmede de sociale gevolgen en kosten van het gebruik en misbruik van alcohol in Nederland het drugprobleem een gering vraagstuk is. Het is juist het maatschappelijke waardeoordeel (iets, waarop overigens de leden van een samenleving alleszins een recht hebben om zich dit te vormen) dat aan het drugprobleem een bijzondere betekenis geeft in vergelijking tot andere vraagstukken. Een en ander heeft wel gevolgen voor het beleid ten aanzien van drugs en druggebruik. Wanneer men een bepaalde situatie „zwaar weegt", dan is er meer aanleiding, hierop ook meer de aandacht van het beleid te vestigen en prioriteit hieraan te geven.

Het zou onjuist zijn, in dit artikel niet in te gaan op de risico's, die het gebruik van een **verboden** middel met zich brengt. Welke opvatting men ook aangaande de verschillende drugs moge hebben, het blijft voorlopig een voldongen feit dat deze onder de geldende bepalingen verboden middelen zijn. Het gebruik daarvan brengt dus het risico van strafvervolging met zich. Aangezien veelal het „dealen", het in grotere of kleinere partijen en hoeveelheden verkopen en doorverkopen van drugs tot het interactiepatroon van de gebruikerswereld behoort, is hierdoor het risico vergroot dat ook de individuele, kleine gebruiker niettemin wegens handel kan worden vervolgd. Het illegale karakter van de drughandel heeft enkele gevolgen: is er de mogelijkheid dat er winsten gemaakt kunnen worden, immers, hoe meer iets verboden is des te groter risico voor de handelaar en dus des te groter zijn winstmogelijkheid; tenslotte worden er aan de markt allerlei middelen aangeboden waarvan het gebruik grotere risico's met zich brengt. Meer dan voorheen worden thans partijen hasj vermengd met andere stoffen, en vooral in tablet-en capsulevorm wordt van alles op de markt gebracht onder de meest verschillende namen. Ondeskundig kopen en gebruiken wordt hierdoor meer riskant.

Hulpverlening

Een enkel kort woord nog over hulpverlening. Druggebruikers die in moeilijkheden komen, hetzij tengevolge van het druggebruik zelf („flippen", depressietoestanden, etc.), hetzij door de tengevolge van druggebruik verstoorde relaties met anderen, hetzij tengevolge van arrestatie of strafvervolging, kunnen zich wenden tot de reeds op dit gebied werkzame hulpverleningsorganisaties. Betreft het jongeren, dan zal men zich in het algemeen willen wenden tot bestaande Jongeren Advies Centra, Release, enzovoorts. Ook de Consultatiebureaus voor Alcoholisme en Drugs zijn in staat, hier hulp te bieden. In gevallen van plotselinge crises, „flippen", angsttoestanden, e.d., bestaan er nu al enkele crisis interventie centra en zijn er bepaalde telefoonnummers, (SOS-telefoon, „flip-telefoon") waar men onmiddellijk advies kan krijgen. In verschillende gemeenten in ons land zijn z.g. „drug teams" gevormd, die over een breed veld kunnen verwijzen en onmiddellijke hulp verlenen.

drugs

gebruikers, preventie en opvang

Drugs is een verzamelnaam voor stoffen die op een of andere manier een psychische uitwerking kunnen hebben. Iets specifieker uitgedrukt zou men kunnen zeggen: drugs zijn stoffen die al naar gelang soort, frequentie van gebruik, dosis, persoon van de ontvanger en situatie waarin wordt gebruikt, in mindere of meerdere mate hetzij een verdovende, een kalmerende, een stimulerende of een bewustzijnsverruimende werking kunnen hebben. In deze omschrijving komt een aantal elementen voor die in de discussie rond het druggebruik niet altijd de aandacht krijgen die zij verdienen. Gedoeld wordt hier op het feit, dat uit deze definitie voortvloeit dat de vraag of druggebruik schadelijk is niet zonder meer te beantwoorden is. Algebraïsch bezien is de grootte van het gevaar verbonden aan het gebruik van drugs namelijk een functie van: het soort middel dat men gebruikt, de frequentie waarmee men gebruikt, de doses die men neemt, de persoon van de ontvanger en de situatie waarin wordt gebruikt.
Uit deze (algebraïsche) vergelijking kan men een aantal stellingen afleiden, zoals:

● Voor alle stoffen geldt, dat er in principe gevaarlijk en ongevaarlijk gebruik denkbaar is. In extremo kan dit zelfs leiden tot de paradox, dat er geen gevaarlijke en geen ongevaarlijke middelen zijn.

● Onderling vergelijken van middelen (zoals bijvoorbeeld marihuana en sigaretten) is zinloos wanneer men niet uitdrukkelijk aangeeft om welke frequenties, doses en dergelijke het gaat. Tot nog toe wordt dit vrijwel nooit gedaan. Hiermee krijgen dergelijke vergelijkingen meer een demagogisch dan een wetenschappelijk karakter.
Uit het voorgaande blijkt, dat de vraag in hoeverre het druggebruik problemen oplevert in zijn algemeenheid niet is te beantwoorden. Dit hangt immers af van de vorm die het gebruik aanneemt. Wat de consequenties van het druggebruik betreft, zijn wij tot nog toe te eenzijdig geïnformeerd, het merendeel van het onderzoek heeft namelijk betrekking op gevallen van verslaving of van drugmibruik. Dit betreft echter slechts een gedeelte van de gebruikerspopulatie. Gebruikers die geen hinder ondervinden van hun druggebruik krijgen wij als regel niet onder ogen. De vraag in hoeverre dit geïntegreerde druggebruik mogelijk is laat zich dan ook moeilijk beantwoorden. In principe moet dit toch wel mogelijk zijn (wij kennen dit tenslotte ook bij alcohol en sigaretten).
Een en ander neemt niet weg dat de huidige gebruikers door hun gebruik problemen kunnen krijgen. Deze kunnen op verschillende terreinen liggen en wel:
a. fysiek en psychisch, in die gevallen waarbij sprake is van overmatig gebruik of waar het middel slechts „gevallen" is;
b. sociaal, doordat het gebruik gestigmatiseerd wordt, waardoor de gebruiker zijn toevlucht tot de subcultuur moet nemen, met alle mogelijke gevolgen van dien;
c. maatschappelijk, doordat het druggebruik (mede door de subcultuur) de ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokkenen in ongunstige zin lijkt te beïnvloeden.
Vanwaar dit druggebruik? Daar de gebruikers allesbehalve een homogene groep vormen, is het onmogelijk één bepaalde reeks van factoren te noemen, die voor alle betrokkenen zou gelden. Het is duidelijk, dat de problemen voor verslaafden anders liggen dan voor de matige of incidentele gebruikers. Voor veel gebruikers geldt echter wel dat drugs op een of andere manier de betekenis van een „medicijn" hebben gekregen. Zij moeten of een tekort (aan satisfactie) of een teveel (aan frustraties, remmingen en dergelijke) opheffen. De moeilijkheden die men heeft, kunnen op zeer verschillend niveau liggen. In dit opzicht heeft het druggebruik een belangrijke symptoomwaarde voor onze maatschappij. Eenzijdig repressief optreden zal misschien deze symptomen ten dele weg kunnen nemen. De onderliggende oorzaken zullen echter blijven bestaan, met alle gevolgen van dien. Onlust (evenals bloed) kruipt waar hij niet gaan kan!
Wat moet er nu worden gedaan? Daar druggebruik in principe een riskante handeling is, zal de maatschappij een actief beleid moeten voeren. Dit beleid zal zich over drie niveaus moeten uitstrekken, en wel:

● *De preventie.* Deze moet niet alleen stoelen op het geven van voorlichting aan jongeren, maar vooral op het bieden van alternatieven. Van dit laatste is nog nauwelijks sprake. Deze maatschappij gaat steeds meer kinderen voortbrengen die niet meer in staat zijn op eigen kracht een „kick" te krijgen of zich „high" te voelen. Dit is een structureel probleem. Het vloeit voort uit een miskenning van het belang van het stimuleren van hobby's en interesses in kinderen. Dit zou een vast onderdeel van het schoolprogramma moeten zijn. De gedachte dat het van groot belang is kinderen te leren zichzelf op een plezierige wijze bezig te houden, heeft echter in onderwijskringen nog veel te weinig aandacht.
Daarnaast kan men zien, dat de jongeren tussen 10 en 14

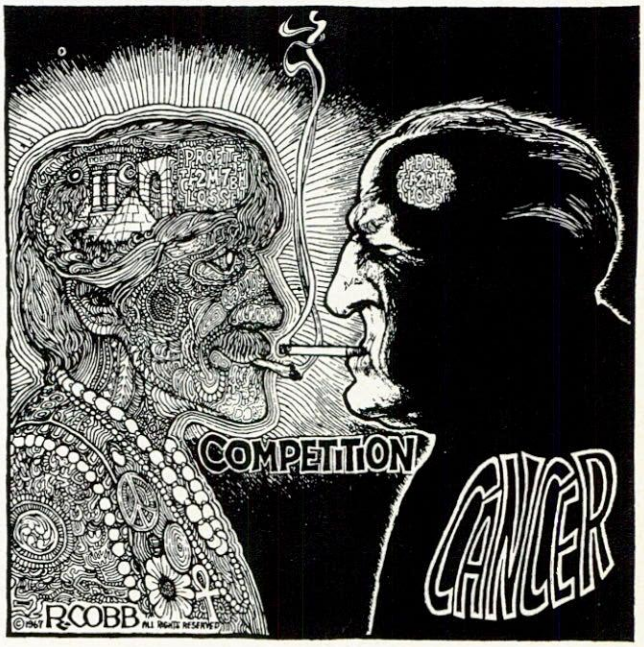

door prof. dr .W. Buikhuisen, criminoloog

wat de recreatiemogelijkheden betreft tot de vergeten groepen behoren. Voor hen bestaan veel te weinig faciliteiten. De hierdoor bevorderde passiviteit is een uitstekende voedingsbodem voor deviant gedrag. Ook hier geldt, dat iedere samenleving de onlusten krijgt die zij verdient.

● *Opvang van het (matige) druggebruik.* Een veel voorkomende manier waarop deze maatschappij haar problemen tracht op te lossen, is de normverschuiving.
Problemen als geluidshinder, lucht- en waterverontreiniging e.d. worden „opgelost" door de grens waarboven iets onaanvaardbaar wordt steeds weer op te schuiven. Door deze voortdurende aanpassing wordt de noodzaak om iets te doen steeds uitgesteld. Een soortgelijke situatie hebben wij bij het druggebruik. Eerst werd de omvang van het gebruik gebagatelliseerd, waardoor wij geen drugprobleem hadden en dus ook niets hoefden te doen. Toen dit niet langer kon, stelden wij dat het hoofdzakelijk om marihuana en hashish ging (ongevaarlijke stoffen) waardoor wij weer geen probleem hadden en weer niets hoefden te doen. Wanneer in de toekomst zal blijken dat ieder drug-milieu een *MULTI*-drug-milieu is, zullen wij zeggen dat de frequentie waarmee men de hard drugs gebruikt laag is, waardoor er weer geen probleem is en wij weer niets hoeven te doen enz. Dit kan dan doorgaan totdat het te laat is en wij niets meer kunnen doen.
Willen wij een verdere escalatie van het druggebruik voorkomen, dan zullen wij allereerst deze normverschuivingsspiraal moeten doorbreken. In eerste instantie betekent dit een officiële erkenning van de situatie dat het druggebruik op scholen, jeugdsociëteiten en dergelijke een probleem dreigt te worden. Dit zich ontwikkelend gebruik moet worden opgevangen. Tot nu toe pioniert ieder bestuur maar een beetje naar eigen goeddunken. Deskundige begeleiding ontbreekt. Van coördinatiepogingen is geen sprake, van onderling uitwisselen van ervaringen evenmin, waardoor het niet mogelijk is van elkaars ervaringen te profiteren. In deze situatie zou verandering moeten komen. Dit kan onder meer door:

● Het opleiden van voorlichters en het samenstellen van voorlichtingspakketten, die beschikbaar kunnen worden gesteld aan groeperingen die daaraan behoefte hebben.

● Het opleiden van jeugdwerkconsulenten, die jeugdsociëteiten kunnen begeleiden bij het oplossen van eventuele drug- en andere problemen.

● Het organiseren van cursussen voor jeugdleiders.

● Het creëren van informele centra, waar jongeren als zij dit wensen advies kunnen krijgen.

● Het institutionaliseren van de communicatie tussen besturen van jeugdsociëteiten, door bijeenkomsten te organiseren waar over gemeenschappelijke problemen kan worden gesproken en opgedane ervaringen kunnen worden uitgewisseld.

● Het creëren van een nationaal documentatiecentrum, dat alle geïnteresseerden voorziet van relevante informatie op dit terrein.

● Opvang van het *drugmisbruik.* Tenslotte zal er altijd wel een groep gebruikers zijn die „doorschiet". Voor hen moeten behandelingscentra beschikbaar komen.
Met name nu wij ons nog bevinden in een beginstadium kan het interessant zijn een commissie van deskundigen in te stellen, die tot taak krijgt een „blauwdruk" op te stellen voor een optimaal behandelingscentrum voor druggebruikers. Een dergelijk centrum zou dan als model kunnen dienen voor eventueel later nog op te richten klinieken.

PINK FLOYD

Flaming

Alone in the clouds all blue
Lying on an eiderdown
Yippie, you can't see me
But I can you

Lazing in the foggy dew
Sitting on a unicorn
No fear, you can 't hear me
But I can you

Watching buttercups cuff
the light
Sleeping on a dandelion
Too much, I won t touch you
But then I might

Screaming through the
scarlet sky
Travelling by telephone
Hey, ho, here we go
Ever so high

EEN MESCALINE
EN EEN LSD-GEDICHT

Wouter Vermeer, 1971

Soms stromen mijn ogen
van mescaline over,
glanzen de kleuren wakker,
snak ik naar mededogen
— mensen, schoonheid
is alles!

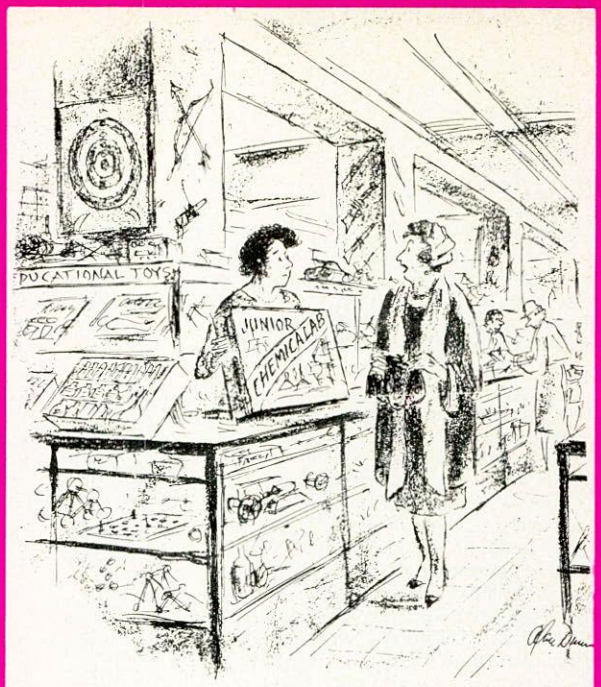

„Bent u er zeker van dat je er geen LSD mee kunt maken?"

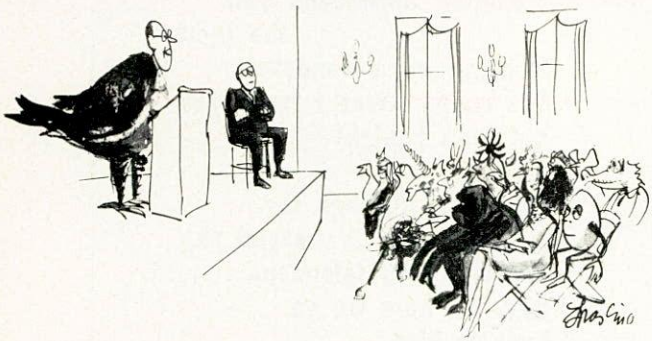

„Vanavond heb ik de eer aan u voor te stellen Professor Maxwell Regan, die zal spreken over de gevaren van hallucinogene drugs".

„Ronnie, kom eens kijken naar dit programma over de gevaren van marihuana!"

„In elk geval kun je aan zijn rapport wel zien dat hij geen bewustzijnsverruimende middelen gebruikt."

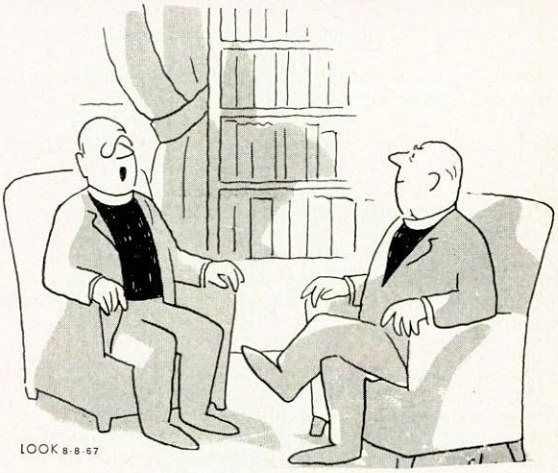

„Behalve voor twee of drie rock-diensten gebruik ik geen kalmerende middelen meer."